

Raadsvoorstel

Onderwerp **Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020**

Registratienr. 5478558 Steller/telnr. Jasper Tonen/ 8409 Bijlagen 3

Classificatie

Vertrouwelijk

Portefeuillehouder

Joost van Keulen

Raadscommissie

B&V

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. het Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020 vast te stellen;
- II. de kosten voor de jaren 2016-2020 vast te stellen op € 3,990 miljoen;
- III. de kosten te dekken uit de decentralisatie uitkering bodem jaarschijven 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020 (€ 798.000-- per jaar);
- IV. de gemeentebegroting 2016 op programmaniveau overeenkomstig te wijzigen.

Samenvatting

Het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020 (UP) koppelt de doelen die zijn gesteld in de bijgevoegde bodemconvenanten aan de door het Rijk beschikbaar gestelde Decentralisatie Uitkering bodem (DU-bodem). Hierbij is 2015 een overgangsjaar welke valt onder het bodemconvenant 2010-2015. De beide bodemconvenanten beschrijven uiteenlopende onderwerpen die in het UP zijn opgedeeld in een aantal thema's: Apparaatskosten Wbb, bodemsaneringsopgave, bodem en voedsel en uitwerking visie op de ondergrond. Het bijgevoegde UP beschrijft de invulling per thema.

Het Rijk heeft voor 2015 1,229 miljoen euro beschikbaar gesteld en voor de periode 2016-2020 jaarlijks 798 duizend euro. De beschikbaar gestelde middelen lopen niet synchroon met het UP. In de jaargang 2015 is aanzienlijk minder besteed aan het UP en zijn niet alle middelen uitgegeven, terwijl we voor 2016 extra uitgaven verwachten. De uitgaven voor 2016 zijn niet volledig gedekt met de beschikbare middelen in 2016.

Omdat in 2015 niet alle middelen worden uitgegeven, zal bij de jaarrekening 2015 een voordeel ontstaan. We willen nu niet vooruit lopen op de besluitvorming over het rekeningresultaat 2015, daarom hebben we de uitgaven in 2016 verlaagd op het onderdeel 'visie op de ondergrond'.

In het bestemmingsvoorstel bij de rekening 2015 komen we terug op hoe we met het voordeel in 2015 om willen gaan, in relatie tot het tekort aan middelen in 2016 van € 461 duizend. Dit kan ertoe leiden dat een deel van de resterende middelen uit 2015 alsnog aan het uitvoeringsprogramma wordt toegevoegd. In het geval er bij de rekening wordt besloten 461 duizend euro beschikbaar te houden voor het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond worden deze toegevoegd aan de middelen voor de uitwerking van de visie op de ondergrond in 2016.

Aanleiding en doel

Onze bodem en ondergrond is van grote waarde. De hoofddoelstelling van het bodembeleid is een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond ten behoeve van onze algemene gezondheid, welzijn en welvaart. De bodem en ondergrond is van cruciale betekenis voor een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, nu en in de toekomst.

Om te zorgen dat bodem en ondergrond een volwaardige plaats behouden zijn op landelijk niveau via de bodemconvenanten afspraken gemaakt. Hierin hebben de publieke partijen zich gecommitteerd aan een aantal doelen. Door de Rijksoverheid zijn hier middelen aan gekoppeld. Het huidige bodemconvenant loopt van 2016 tot en met 2020. Het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020 (UP) koppelt de doelen uit het convenant aan de beschikbaar gestelde rijksmiddelen.

Het UP is opgedeeld in een aantal thema's: Apparaatskosten Wbb, bodemsaneringsopgave, bodem en voedsel en uitwerking visie op de ondergrond. Hieronder wordt kort weergegeven wat daaronder verstaan wordt. Voor een nadere detaillering wordt verwezen naar de betreffende bijlage over het UP. De omschreven bestedingen omvatten ook de jaargang 2015. Het jaar 2015 is inmiddels gepasseerd en dit heeft als gevolg dat een deel van de bestedingen al verricht zijn of niet langer noodzakelijk. De financiële consequenties worden besproken in de corresponderende paragraaf.

Apparaatskosten Wbb

Omschrijving Wettelijke taken die voortvloeien uit de Wet Bodembescherming:

- beoordelen en afgeven van beschikkingen en meldingen
- juridische procedures waaronder inzet bevelsinstrumentarium
- toezicht en handhaving
- beheer en onderhoud bodeminformatie
- uitwerken beleidsvragen
- beheer en onderhoud bodemkwaliteitssysteem

Overige kosten :

- verificatieonderzoek tbv toezicht en handhaving
- ingenieursdag Bodem
- nieuw bodeminformatiesysteem
- ontsluiten bodeminformatie via een portaal
- waarborgen datakwaliteit bodeminformatiesysteem
- grondwaterkwaliteitskaart
- nazorgvoorziening Ciboga
- omgevingswet

Bestedingen Apparaatskosten Wbb	
Onderdeel	2015-2020
Uren wettelijke taken	€ 2.752.000
verificatieonderzoek	€ 60.000
Ingenieursdag	€ 9.000
Nieuw BIS	€ 80.000
Ontsluiten bodeminformatie	€ 9.500
Waarborgen datakwaliteit BIS	€ 25.000
Grondwaterkwaliteitskaart	€ 30.000
Nazorgvoorziening	€ 60.000
Omgevingswet	€ 92.000
Totaal	€ 3.117.500

Bodemsaneringsopgave

De bodemsaneringsopgave is met het project Grondig in 2015 afgerond. Hiermee hebben we binnen de gemeente alle ernstig vervuilde spoedlocaties opgeruimd of beheerd. Dankzij de inspanningen van de laatste jaren hebben we vroegtijdig voldaan aan de convenantverplichting van 2020. Voor 2015 was nog een bedrag van € 200.000,- opgenomen. Dit bedrag is niet uitgegeven in 2015, aangezien de kosten voor Grondig al gedekt waren.

Stadslandbouw en voedselbeleid

De bodem is een belangrijke bron van voedsel. Onderzoek, bewustwording en kennisoverdracht zijn belangrijke pijlers binnen dit thema. Het geeft uitvoering aan het convenant middels het doel: duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond.

Bodem en Voedsel	
Onderdeel	2015-2020
Jaar van de bodem 2015	€ 20.000
Jaarlijks overig	€ 50.000
Bodemonderzoek	€ 300.000
Totaal	€ 370.000

Visie op de ondergrond

Onze visie op de ondergrond Stad Verdiept die in 2012 is vastgesteld beschrijft meerdere activiteiten die aansluiten bij de bodemconvenanten en dit thema sluit tevens aan bij de in ontwikkeling zijnde landelijke structuurvisie op de ondergrond (STRONG). De omschreven projecten vergroten onze kennis van de ondiepe ondergrond en zijn deels bedoeld om toekomstige processen beter te stroomlijnen en werken dus mogelijk kostenbesparend.

De kosten voor de visie op de ondergrond voor de jaren 2015-2020 komen in totaal op € 1,157 miljoen. Momenteel is het uitgangspunt een budget van € 696.000,--. Dit leidt tot een tekort van € 461.000,--. Zonder aanvullende middelen zullen de bestedingen op de onderdelen Hunzevisie, kosten voor onderzoek en kennis, interne uren en het 3D model voor de ondergrond naar beneden worden bijgesteld. Omdat in 2015 niet alle middelen worden uitgegeven, zal bij de jaarrekening 2015 een voordeel ontstaan. We willen nu niet vooruit lopen op de besluitvorming over het rekeningresultaat 2015, daarom hebben we de uitgaven in 2016 op het onderdeel "visie op de ondergrond" verlaagd naar € 696.000,--.

In het bestemmingsvoorstel bij de rekening 2015 komen we terug op hoe we met het voordeel in 2015 om willen gaan, in relatie tot het tekort aan middelen in 2016 van € 461.000,--. Dit kan ertoe leiden dat een deel van de resterende middelen uit 2015 alsnog aan het uitvoeringsprogramma wordt toegevoegd. In het geval er bij de rekening wordt besloten € 461.000,-- beschikbaar te houden voor het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond worden deze weer toegevoegd aan de hierboven genoemde onderdelen van de visie op de ondergrond in 2016.

Bestedingen visie op de ondergrond	
Onderdeel	2015-2020
Interne uren	€ 331.200
Kosten onderzoek en kennis	€ 150.000
3D model voor de ondergrond	€ 300.000
Kaart historisch bodemonderzoek naar OCE	€ 8.000
Interactieve kaartenbak	€ 180.000
Hunzevisie	€ 100.000
Geopark de Hondsrug	€ 88.000
Totaal	€ 1.157.200
Beschikbare middelen	€ 696.000
Tekort	€ 461.000

Onvoorzien

Voor de periode 2017-2020 is jaarlijks een bedrag van € 93.575,- gereserveerd voor op dit moment nog onvoorzien projecten of noodzakelijke bestedingen. De verwachting is ook dat er veel zal veranderen met de invoering van de omgevingswet met betrekking tot de bodemactiviteiten. Hiervoor is een bedrag gereserveerd, echter is het op dit moment onduidelijk wat de werkelijke inspanningen zullen zijn. Momenteel wordt tevens geïnventariseerd wat de mogelijke gevolgen van klimaatverandering zijn voor de gemeente en welke inzet daar de komende jaren uit voortkomt. Dit zal ook gevolgen hebben voor het bodemprogramma.

Kader

- uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020
- convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties
- convenant bodem en ondergrond 2016-2020
- visie op de ondergrond van de gemeente Groningen: Stad Verdiept
- de voedselvisie van de gemeente Groningen: Groningen groeit gezond
- structuur visie ondergrond (STRONG) – nog in concept bij ministerie I&M

Argumenten en afwegingen

De in het UP omschreven bestedingen sluiten aan bij de afspraken die gemaakt zijn in het bodemconvenant. De betreffende bijlage van het UP beschrijft de argumentatie van de bestedingen. Tijdens de totstandkoming van het UP zijn meerdere projecten afgevallen. Een aantal zal hier kort aangestipt worden.

- Klimaatadaptatie: dit is een integraal onderwerp wat momenteel ook opgepakt wordt. Het is mogelijk dat uit de inventarisatie blijkt dat er extra inspanning gevraagd zal worden vanuit het bodemprogramma, maar dat is momenteel nog niet aan de orde.

- Digitaliseren Sonderingsgegevens: een goed georganiseerd informatiebeheer is een nadrukkelijk doel vanuit het bodemconvenant. Hier wordt ook nadrukkelijk invulling aangegeven in de apparaatskosten. Het digitaliseren van sonderingsgegevens kan zeer nuttige informatie opleveren over onze bodemopbouw en toestand. Dit is echter een tijdrovend proces en momenteel wegen de kosten niet op tegen baten. Het is wel mogelijk dat in het kader van 3D ordening een beperkt deel gedigitaliseerd wordt.

- Diepe ondergrond: het STRONG programma vestigt heel nadrukkelijk de aandacht op de diepe ondergrond. De diepe ondergrond biedt veel kansen en mogelijkheden, maar brengt ook risico's met zich mee. Onlangs heeft het college zich nog uitgesproken over het nationaal programma radioactief afval. Concrete kansen zijn die op het gebied van geothermie. Andere onderwerpen zijn de gaswinning en aardbevingen. Hierover zijn al afspraken gemaakt en deze onderwerpen vallen buiten dit UP. Wel onderzoeken we in dit UP en in indien wenselijk mogelijk maken van meer regie in de ondergrond.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

-

Financiële consequenties

Totaal overzicht financiën uitvoeringsprogramma 2015-2020

Beschikbare middelen vanuit doeluitkering (DU) bodem 2015-2020

	2015	
DU-bodem middelen (Rijk)	€	1.229.000
Prognose realisatie bodem	€	247.000
Verwachte vrijval jaarrekening 2015	€	982.000
DU-bodem middelen (Rijk)	2016-2020	jaarlijks
2016-2020	€ 3.990.000	€ 798.000
Totaal	€ 3.990.000	

Bestedingen uitvoeringsprogramma in relatie tot de beschikbare middelen

DU-bodem middelen (Rijk)	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 3.990.000

Bestedingen uitvoeringsprogramma						
	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Apparaatkosten Wbb	€ 659.900	€ 489.900	€ 489.900	€ 489.900	€ 489.900	€ 2.619.500
Bodemsaneringsopgave	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bodem en voedsel	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 300.000
Visie op de ondergrond	€ 78.100	€ 154.525	€ 154.525	€ 154.525	€ 154.525	€ 696.200
Onvoorzien		€ 93.575	€ 93.575	€ 93.575	€ 93.575	€ 374.300
Totaal	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 3.990.000

Vervolg bestedingen UP	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Visie op de ondergrond	€ 461.000	€ -	€ -	€ -	€ -	
Saldo	€ -461.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -461.000

Toelichting:

Het Rijk heeft voor 2015 1,229 miljoen euro beschikbaar gesteld en voor de periode 2016-2020 jaarlijks € 798.000,-. De beschikbaar gestelde middelen lopen niet synchroon met het uitvoeringsprogramma. In de jaargang 2015 is aanzienlijk minder besteed aan het uitvoeringsprogramma, terwijl we voor 2016 extra uitgaven verwachten.

Omdat in 2015 niet alle middelen worden uitgegeven, zal bij de jaarrekening 2015 een voordeel ontstaan. We willen nu niet vooruit lopen op de besluitvorming over het rekeningresultaat 2015, daarom hebben we de uitgaven in 2016 verlaagd op het onderdeel "visie op de ondergrond".

In het bestemmingsvoorstel bij de rekening 2015 komen we terug op hoe we met het voordeel in 2015 om willen gaan, in relatie tot het tekort aan middelen in 2016 van € 461 duizend. Dit kan ertoe leiden dat een deel van de resterende middelen uit 2015 alsnog aan het uitvoeringsprogramma wordt toegevoegd. In het geval er bij de rekening wordt besloten € 461.000,- beschikbaar te houden voor het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond worden deze toegevoegd aan de middelen voor de uitwerking van de visie op de ondergrond in 2016.

Voor de periode 2017-2020 is jaarlijks een bedrag van € 93.575,- gereserveerd voor op dit moment nog onvoorzien projecten of noodzakelijke bestedingen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan extra inspanningen bovenop de huidige in het kader van de omgevingswet of klimaatadaptatie inspanningen.

Begrotingswijziging

Met ingang van 2016 is jaarlijks € 798.000,- beschikbaar vanuit DU-bodemmiddelen. Voor de apparaatskosten Wbb is in de begroting 2016 van Stadsontwikkeling structureel al een bedrag opgenomen van € 443.000,-. Het resterende deel van de € 798.000,- (€ 355.000,-) staat nog geraamd op concernstelposten in afwachting van dit uitvoeringsprogramma. Middels onderstaande begrotingswijziging worden deze middelen overgeheveld naar Stadsontwikkeling.

Begrotingswijziging 2016
Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020

Betrokken directie(s) **Concernstaf en Stadsontwikkeling (B&O)**
Naam voorstel **Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020**
Besluitvorming (orgaan + datum) **Raad**
Incidenteel / Structureel **S**
Soort wijziging **Exploitatie**

Financiële begrotingswijziging			Bedragen x 1.000 euro						
Beleidsveld	Deelprogramma	Directie	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor		Saldo na	
						res. mut.	Toev.res.	Onttr. res.	res. mut.
12.1.4 Concernstelposten	12.1 College en Raad	Concernstaf	S	-355		355			355
09.1.5 Bodem	09.1 Ondh en beh openbare ruim SO Beleid en Ontwerp		S	355		-355			-355
TOTALEN BEGROTINGSWIJZIGING				0	0	0	0	0	0

Overige consequenties

-

Vervolg

De raad zal jaarlijks geïnformeerd worden over de voortgang van het programma via de VGR en de jaarrekening.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

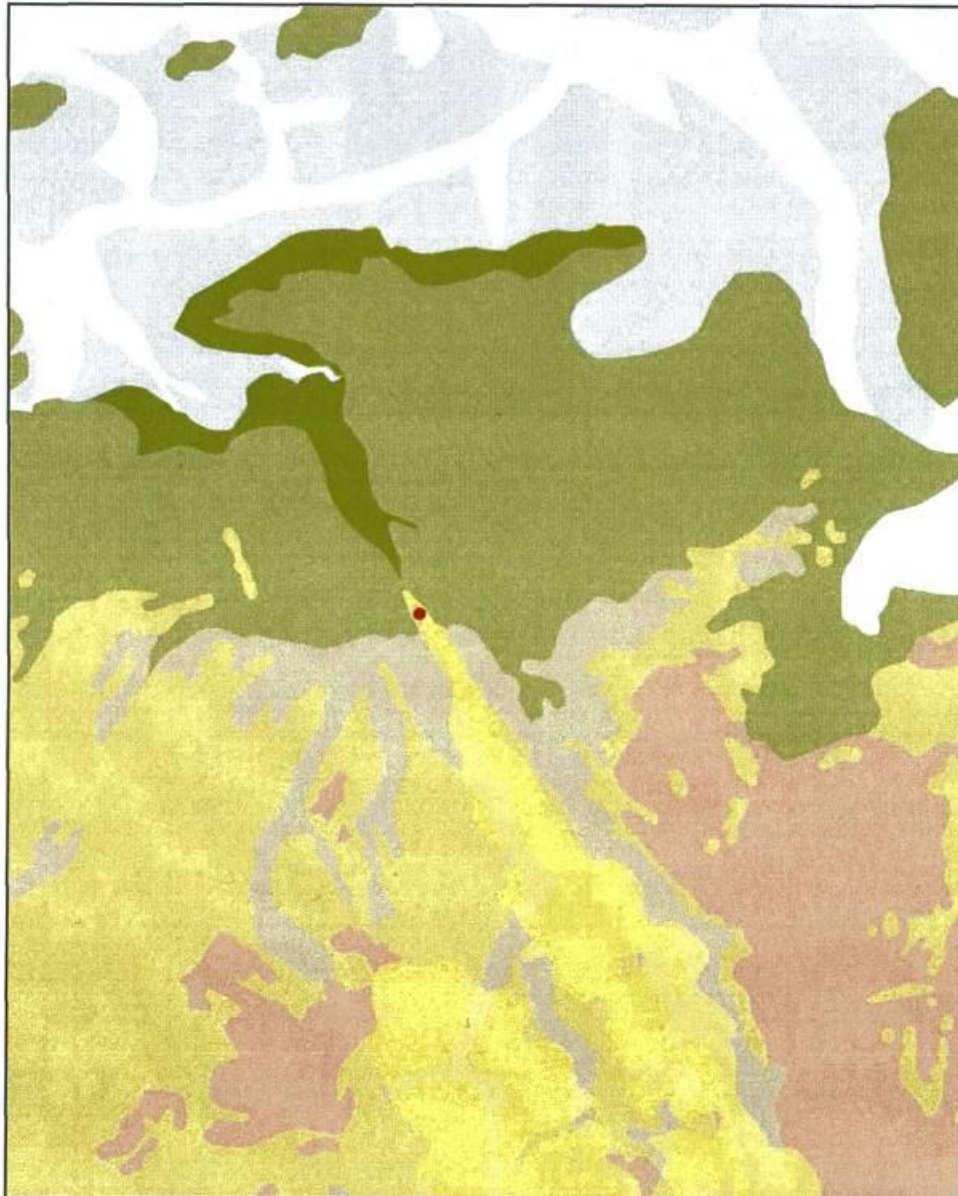

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond 2015-2020

Bron: De situatie in de omgeving van Groningen. <http://www.groningerarchieven.nl>

Gemeente Groningen 2015

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond	4
2.1 Doelstellingen	4
2.2 Beschikbare middelen	5
2.3 Overzicht bestedingen	6
3. Uitwerking per thema	7
3.1 Apparaatskosten Wbb	7
3.2 Bodemsaneringsopgave	10
3.3 Stadslandbouw en voedselbeleid	10
3.4 Visie op de ondergrond	11
4. Overzicht financiën	14

1. Inleiding

300 jaar voor Christus markeert het begin van onze stad. De eerste bewoners vestigden zich op de meest noordelijke punt van de Hondsrug. Deze Hondsrug is ontstaan in de laatste ijstijd zo'n 200.000 jaar geleden. Het is een hoge zandrug die door het ijs is opgestuwd. De eerste bewoners zaten droog met daaromheen vruchtbare landgronden. De bodem en ondergrond waren dus voor hen al belangrijk. Nu is dat nog steeds zo. In de diepe lagen op zo'n drie kilometer dieper wordt gas gewonnen en willen we warmte (geothermie) winnen. De vruchtbare landbouwgronden in de ommelanden spelen nog steeds een belangrijke rol in onze economie en voedselproductie. Maar ook stadslandbouw krijgt de komende jaren een belangrijke rol en biedt voor bewoners meer dan alleen voedsel maar ook een plek waar samen gewerkt en geoogst kan worden. De bodem en ondergrond leveren ook problemen op. Jarenlang gebruik van de bodem heeft ons met diverse bodemverontreinigingen laten zitten en de aardbevingen zijn een nieuw fenomeen waar we de komende jaren mee te maken zullen houden. Ook wordt de ondergrond steeds voller en willen we als gemeente meer regie op hebben zodat functies van de stad elkaar niet in de weg zitten. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn kabels en leidingen en warmte-koude opslag systemen.

Om te zorgen dat bodem en ondergrond een volwaardige plaats behouden is op landelijk niveau weer een convenant bodem en ondergrond afgesloten dat over een periode van vijf jaar loopt. Hierin hebben de publieke partijen zich gecommitteerd aan een aantal doelen. Door de Rijksoverheid zijn hier weer middelen aan gekoppeld. Het nieuwe convenant is een vervolg op het convenant bodem en ondergrond dat we voor de periode 2010 tot en met 2015 hadden afgesloten. Centraal in het convenant staat nog steeds de bodemsaneringsopgave maar ook de diepere ondergrond en ons grondwater zijn belangrijke thema's in het convenant. In de bijlage vindt u de tekst behorende bij het bodemconvenant.

In dit uitvoeringsprogramma koppelen we de doelen van het convenant aan de beschikbaar gestelde rijksmiddelen. Het uitvoeringsprogramma is daarmee ook een vervolg op het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond dat we al eerder hadden. Hierbij is 2015 een overgangsjaar. Maar 2015 is ook het jaar van de bodem.

2. Uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond

2.1 Doelstellingen

Het bodemconvenant 2016-2020 beschrijft meerdere uiteenlopende onderwerpen die in dit uitvoeringsprogramma zijn opgedeeld in een aantal thema's:

Apparaatskosten Wbb

Omdat niet alle gemeenten bevoegd gezag zijn voor de Wet bodembescherming (Wbb) krijgen we apart middelen voor de apparaatskosten die hiermee samenhangen. Op termijn is de verwachting dat de Wbb opgenomen gaat worden in de Omgevingswet. Op dat moment gaat de bevoegdheid van de provincies over naar ook de kleinere gemeentes. De apparaatskosten zal dan via het gemeentefonds worden uitgekeerd. De verwachting is dat dit rond 2018-2020 zal gaan plaatsvinden.

Doel convenant: nakomen verplichtingen vanuit de Wbb

Bodemsaneringsopgave

In het oude en nieuwe convenant zijn afspraken gemaakt over de zogenaamde spoedlocaties. Dit zijn locaties waar de bodemverontreiniging een risico voor mens, ecologie of grondwater opleveren. De Wbb biedt het kader om te bepalen of een bodemverontreinigingslocatie een spoedlocatie is. Gefaseerd worden deze locaties aangepakt met als uiteindelijk doel om in 2020 alle spoedlocaties te beheersen. De saneringsopgave voor humane spoedlocaties is in 2015 afgerond. Het project Grondig is daarmee afgesloten en de gemeente Groningen heeft alle spoedlocaties beheerd.

Daarnaast willen we de locaties met een bodemverontreiniging in beeld houden. Ontwikkelaars en gebruikers van de bodem weten dan wat ze tegen kunnen komen en welke maatregelen zij moeten nemen.

Doel convenant: alle spoedlocaties in 2020 beheerst en actuele informatie over bodemverontreinigingen

Bodem en voedsel

In het voedselbeleid van de gemeente nemen stadslandbouw en het project De eetbare Stad een grote rol in. Een doelstelling hiervan is consumenten en producenten bewust te maken van de noodzaak voor een voedseltransitie, m.a.w. bewustmaken van de overgang naar een duurzaam voedselsysteem en hun handelingsperspectief daarin. Bodemgesteldheid en – bewerking spelen een belangrijke rol in de gewenste kwaliteit van het geteelde voedsel. We stimuleren en ondersteunen diverse initiatieven op dit gebied. Dat kunnen events, congressen, projecten, cursussen en

lesprogramma's zijn. Hiermee dragen we bij aan een gezondere en bewuste inwoner, verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving, versterking van de sociale cohesie binnen wijken en gemeenschappen, versterking van de biodiversiteit (ook ondergronds) en versterking van de regionale economie door stad en ommeland te verbinden.

Doel convenant: uitvoering geven aan een duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond

Uitwerking visie op de ondergrond

Dat de kennis op dit moment onvoldoende is laat het aardbevingendossier zien. Alles rondom de gaswinning en aardbevingen valt onder de aparte projectdirectie aardbevingen. Maar dan blijven er voldoende aspecten over die we de komende jaren willen onderzoeken en waar al richting aan is gegeven in onze visie op de ondergrond De Stad verdiept. Naast de aspecten van regie op de ondergrond voor wat betreft kabels en leidingen en WKO-systemen willen we een actieve bijdrage aan de uitvoering van de door het Rijk opgestelde Structuurvisie Ondergrond blijven leveren.

Doel convenant: uitvoering geven aan de visie op de ondergrond en Rijksstructuurvisie Ondergrond.

2.2 Beschikbare middelen

Het vorige convenant kende nog twee door het Rijk geleverde financieringen. De decentrale uitkering ISV bodemsanering (voor uitvoeringstaken van het convenant) en de Decentrale uitkering Bodem (voor de apparaatskosten Wbb). Het ISV is inmiddels vervallen (eind 2014). Echter de middelen die we kregen zijn vanaf 2015 samengevoegd in de Decentrale Uitkering Bodem (DU-Bodem). Omdat het convenant pas in maart 2015 is ondertekend is besloten dat de hoogte van de beschikbare middelen gelijk is aan die van 2014. Voor 2016-2020 is een nieuwe budgetverdelingsystematiek opgesteld waarin vervolgens de bijdrage van 2015 verdisconteerd wordt. Vanaf 2016 ontvangen we jaarlijks een bijdrage van 798.000 euro. De toekenning voor Groningen ziet er als volgt uit.

Jaren	DU-bodem middelen
2015	€ 1.229.000
2016-2020	€ 3.990.000
Totaal	€ 5.219.000

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de bedragen onder voorbehoud van mogelijke kortingen die bij het Rijk kunnen optreden. Daarnaast is het mogelijk om voor de periode 2016-2020 een plusbudget aan te vragen bij het Rijk. De criteria voor verzoek van dit plusbudget worden op dit moment opgesteld. Wij verwachten echter dat we met de beschikbare middelen kunnen voldoen aan de verplichtingen uit het convenant en geen aanspraak hoeven te maken op het plusbudget.

Naast de DU-bodemmiddelen kent de gemeente nog een reserve bodemsanering en een voorziening nazorg. Met de reserve vangen we eventuele risico's op die de gemeente kan lopen. Het gaat hierbij voornamelijk om ernstig verontreinigde locaties waar een verplichting van sanering op ligt, maar die vanwege onvoorziene omstandigheden niet door de eigenaar kan worden opgepakt. De voorziening is ingesteld om de voorzienbare kosten voor de gemeente van nazorg op te vangen. Bodemsaneringslocaties die in het verleden door de gemeente zijn opgepakt hebben in sommige gevallen nog actieve nazorg nodig. Dit kan variëren van het periodiek controleren van verspreiding van de verontreinigingen in het grondwater (monitoring) tot het oppompen van verontreinigd grondwater (actief beheerssysteem).

Voor zowel de reserve als de voorziening zijn in het verleden afspraken vastgelegd en de besteding van deze middelen maakt in principe geen onderdeel uit van dit meerjarenprogramma.

2.3 Overzicht bestedingen

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de benodigde bestedingen de komende zes jaren. Een belangrijk deel van het budget gaat op aan de apparaatskosten Wbb. In hoofdstuk 3 worden de activiteiten en taken nader omschreven. Na invulling van de bestedingen resteert nog een post onvoorzien. Deze post kan gebruikt worden als dekking voor onvoorziene omstandigheden of gebeurtenissen.

Een deel van de uitvoering heeft in 2015 plaatsgevonden, echter heeft de raad in 2015 nog geen uitspraken gedaan over het programma. Onderstaande tabel laat het totaal overzicht van de bestedingen 2015-2020 zien. Jaargang 2015 is ten tijde van de vaststelling van dit programma afgerond, wat gevolgen heeft voor de bestedingen. In de financiële paragraaf wordt per jaar beschreven wat de consequenties hiervan zijn en wat de gevolgen voor het programma zijn.

Thema's meerjarenprogramma	Voorstel bestedingen
Apparaatskosten Wbb	€ 3.117.500
Bodemsaneringsopgave	€ 200.000
Bodem en voedsel	€ 370.000
Uitwerking visie ondergrond	€ 1.157.200
Totaal	€ 4.844.700
Resteert/onvoorzien	€ 374.300

3. Uitwerking per thema

3.1 Apparaatskosten Wbb

Omschrijving Wettelijke taken die voortvloeien uit de Wet Bodembescherming. Taken/uren (ca. 5 fte):

- Beoordelen en afgeven van beschikkingen en meldingen
- Juridische procedures waaronder inzet bevelsinstrumentarium
- Toezicht en handhaving
- Beheer en onderhoud bodeminformatie
- Uitwerken beleidsvragen
- Beheer en onderhoud bodemkwaliteitssysteem

Kosten:

- Verificatieonderzoek t.b.v. toezicht en handhaving
- Ingenieursdag Bodem
- Nieuw bodeminformatiesysteem
- Ontsluiten bodeminformatie via een portaal
- Waarborgen datakwaliteit bodeminformatiesysteem
- Grondwaterkwaliteitskaart
- Nazorgvoorziening Ciboga
- Omgevingswet

Verificatieonderzoek

Om de kwaliteit van de bodem te beschermen is het belangrijk dat saneringen conform de vooraf opgestelde en goedgekeurde saneringsplannen worden uitgevoerd. Voor een effectieve handhaving is het belangrijk dat de toezichthouder bij twijfels de mogelijkheid heeft om door middel van verificatieonderzoek te controleren of de bodemsanering voldoende is uitgevoerd en de bijbehorende bedreiging voor de bodemkwaliteit voldoende is verminderd. Jaarlijks is hier een bedrag van 10.000 euro voor geraamd.

Ingenieursdag Bodem

Het bevoegd gezag voor de Wet bodembescherming (de provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten Groningen, Emmen en Leeuwarden) organiseert jaarlijks de ingenieursdag Bodem. Er wordt rekening gehouden met in totaal circa 300 deelnemers. De jaarlijkse kosten voor de ingenieursdag bedragen 1.500 euro.

Nieuw bodeminformatiesysteem

Een nieuw bodeminformatiesysteem is nodig om te kunnen blijven voldoen aan uitwisseling van gegevens. Een nieuw bodeminformatiesysteem zal moeten voldoen aan nieuwe richtlijnen voor uitwisseling zoals afgesproken met het ministerie van I&M. Daarnaast dient ook gekeken te worden naar de Provincie Groningen en de Omgevingsdienst Groningen (ODG) om gezamenlijk te zorgen voor een efficiënte uitwisseling van data. We verwachten volgend jaar een nieuw systeem te kunnen aanschaffen. De kosten hiervan variëren tussen de 50.000 en 80.000 euro. De jaarlijkse kosten worden gedekt vanuit de wettelijke taken.

Ontsluiten bodeminformatie via een portaal

Steeds meer gemeentelijke overheden visualiseren en ontsluiten hun informatie via een GIS-portaal. Met een klik op de kaart is alle benodigde informatie beschikbaar. De koppeling geografische kaart met informatie (zoals, administratieve gegevens, rapporten, foto's, pdf's, filmpjes) is een heel krachtig instrument voor lokale overheden. Via een internetapplicatie kan de informatie raadpleegbaar worden gemaakt voor iedereen als open data, of voor een geautoriseerde groep. In het kader van de Omgevingswet, Laan van de Leefomgeving en de Wabo is het GIS-portaal een onmisbaar communicatiemiddel. Maar ook intern is er veel winst te behalen. Ook voor bodeminformatie is dit een kans. Als alle informatie op één goed toegankelijke digitale plaats staat, dan betekent dit tijdwinst en dus kosten efficiëntie voor de gehele organisatie. De kosten voor het ontsluiten van de bodeminformatie wordt geraamd op een eenmalige investering van 9.500 euro.

Waarborgen datakwaliteit bodeminformatiesysteem

Om de kwaliteit van de data in het bodeminformatiesysteem de komende jaren te waarborgen is een project ter continue verbetering van de datakwaliteit noodzakelijk. Dit project richt zich op grootschalige monitoring en analyse van alle data in het systeem en niet zozeer op het reguliere beheer van gegevens. De inzet is om dit minimaal één keer per jaar te monitoren door een externe persoon en waar nodig te herstellen/verbeteren. De verwachte kosten zijn 5.000 euro per jaar.

Grondwaterkwaliteitskaart

Na de invoering van de omgevingswet in 2018 zal de eigenaar niet langer aansprakelijk zijn voor oude vervuiling, maar komt de verantwoordelijkheid bij de gemeente te liggen. Wat betreft bodemverontreinigingen is dit goed in beeld gebracht. De verbetering of in ieder geval het voorkomen van verslechtering van de kwaliteit van het grondwater is onderdeel van het bodemconvenant. De algehele kwaliteit van het grondwater is echter onvoldoende bekend, wat dus een groot risico met zich meebrengt. Het ontwikkelen van een grondwaterkwaliteitskaart zorgt ervoor dat we dit inzicht verkrijgen en we beter kunnen anticiperen op de risico's. De kosten worden geschat op 30.000 euro.

Nazorgvoorziening Ciboga

Nadat saneringen zijn uitgevoerd is in een aantal gevallen nazorg vereist. Monitoring en controle zijn nodig om er zeker van te zijn dat een bepaalde verontreiniging in voldoende mate is beheerd. Hiervoor heeft de gemeente een nazorgvoorziening die kostendekkend is tot 2039. Als er zich nazorglocaties aandienen is het noodzakelijk dat hiervoor ook middelen gereserveerd worden in de nazorgvoorziening. Een specifiek geval doet zich voor onder de parkeergarage op het Ciboga terrein. De monitoring van de verontreiniging valt onder de nazorgverplichting, echter zijn hier nog geen middelen voor beschikbaar gesteld, aangezien de nazorg onvoorzien was. Voor het onderhoud en monitoring wordt een bedrag van 80.000 euro gereserveerd en voor een eventueel terugval scenario van leegpompen en schacht zuiveren 50.000 euro. Uit de herberekening van de nazorgvoorziening blijkt dat er een tekort ontstaat van 53.000 euro. Vanuit het bodemprogramma zal de nazorgvoorziening met 60.000 euro aangevuld worden.

Omgevingswet

Momenteel is het Rijk bezig met de ontwikkeling en invoering van de omgevingswet. Dit heeft grote gevolgen voor de gemeentelijke organisatie en zo ook voor de bodemactiviteiten. Het is nog onduidelijk wat de impact precies zal zijn. Dit zal nader onderzocht moeten worden. Hiervoor verwachten we een extra kostenpost van 0,2 fte voor de periode 2016-2020 wat overeenkomt met een besteding van 92.000 euro.

Apparaatskosten Wbb	
Onderdeel	2015-2020
Uren wettelijke taken	€ 2.752.000
verificatieonderzoek	€ 60.000
Ingenieursdag	€ 9.000
Nieuw BIS	€ 80.000
Ontsluiten bodeminformatie	€ 9.500
Waarborgen datakwaliteit BIS	€ 25.000
Grondwaterkwaliteitskaart	€ 30.000
Nazorgvoorziening	€ 60.000
Omgevingswet	€ 92.000
Totaal	€ 3.117.500

3.2 Bodemsaneringsopgave

We hebben als gemeente Groningen al jarenlang het beleid dat de vervuiler betaalt, dat blijft ook zo. Echter we willen de gemeente vrij hebben van ernstige bodemverontreinigingen die een risico met zich meebrengen. Daaraan hebben we de afgelopen jaren hard gewerkt en liggen we nu voor op het landelijke schema. De aanpak van de spoedlocaties is met het project Grondig in 2015 afgerond. De kosten in 2015 zijn 2 ton.

Bodemsaneringsopgave		
Onderdeel	2015-2020	
Interne uren	€	50.000
Onderzoekskosten	€	150.000
Totaal	€	200.000

3.3 Stadslandbouw en voedselbeleid

In het vervolg op het Jaar van de Bodem zijn een tweetal activiteiten gepland voor bewustwording van onze bodem als voedselleverancier. De kosten hiervoor bedragen 20.000 euro in 2015. Ook de komende jaren willen we hier aandacht aan blijven besteden. Concrete programmering ontbreekt nog, maar er wordt gedacht aan meer concrete ondersteuning van het project de eetbare Stad, onder meer met een cursusprogramma over de functie van de stadsbodem. Dat gebeurt samen met de partners en burgers en de activiteiten zullen in de lijn van de activiteiten van 2015 liggen. We willen hiervoor een bedrag van 10.000/jaar reserveren. In totaal betekent dit een bedrag van 70.000 euro.

Daarnaast is materiële ondersteuning gewenst van Eetbare Stad-initiatieven onder meer in een bijdrage in de onderzoekskosten. Door de grond te onderzoeken op bodemverontreiniging en mineralenhuishouding kunnen eventuele bedenkingen in dit opzicht weggenomen worden. Wij stellen voor om hiervoor jaarlijks een bedrag van 50.000 te reserveren.

Bodem en voedsel		
Onderdeel	2015-2020	
Jaar van de bodem 2015	€	20.000
Jaarlijks overig	€	50.000
Bodemonderzoek	€	300.000
Totaal	€	370.000

3.4 Visie op de ondergrond

We hebben op 22 juni 2012 onze visie op de ondergrond Stad Verdiept vastgesteld. Hierin zijn diverse activiteiten opgenomen die we verder willen uitwerken. Daarnaast zal eind 2015/begin 2016 de structuurvisie op de ondergrond van het Rijk worden vastgesteld. In het convenant hebben we afgesproken dat ook daar uitvoering aan gegeven zal worden door de gezamenlijke partijen.

Het belangrijkste aspect van de ondergrond zijn de gaswinning en aardbevingen. De kosten die hier gemaakt worden vallen buiten dit programma omdat hier al afspraken over gemaakt zijn. In dit uitvoeringsprogramma willen we verder onderzoeken en indien wenselijk mogelijk maken van meer regie in de ondergrond. Daarnaast willen we uitvoering geven aan de voorwaarden die in het convenant zijn opgenomen. De middelen die we hiervoor willen reserveren bedragen 0,6 fte per jaar plus een bedrag van 150.000 euro om externe kennis te kunnen inhuren.

3D model van de ondergrond

In het bodemconvenant 2016-2020 wordt nadrukkelijk de relatie tussen boven- en ondergrond besproken in het kader van ruimtelijke ordening. We gaan de komende jaren de mogelijkheden inventariseren voor een 3D modellering van de ondergrond, waarbij de functionaliteiten van bebouwde ondergrond geïntegreerd moeten worden. We hopen voldoende detaillering te bereiken om diverse vragen binnen de gemeente te kunnen beantwoorden, deze liggen op het gebied van bouwen, waterhuishouding (wat zijn de belangrijkste watervoerende lagen en hoe stromen zij af van de Hondsrug die centraal in de gemeente ligt), bodemverontreiniging (waar stroomt het heen), bodemenergie (effect van WKO op zoet/zout watergrens), kabels en leidingen, archeologie, etc. Meer kennis van onze ondergrond zal leiden tot een betere inschatting van de bovengrondse kansen en risico's. De kosten voor het ontwikkelen van een 3D model voor de ondergrond worden geschat op 300.000 euro.

Kaart historisch bodemonderzoek naar OCE

Met de nieuwe wet en regelgeving over het onderzoek naar en opsporing van Ongesprongen Conventionele Explosieven (OCE) zijn er nieuwe verantwoordelijkheden bij de gemeente Groningen terecht gekomen. De huidige kennis over daadwerkelijk verdachte gebieden is op dit moment versnipperd aanwezig en niet centraal georganiseerd. Een gemeente brede kaart levert op termijn een besparing op, aangezien er dan geen historisch vooronderzoek meer uitgevoerd hoeft te worden voor toekomstige projecten. De kaart kan gekoppeld worden aan het 3D model van de ondergrond. De kosten voor het maken van een gemeente brede kaart bedragen ongeveer 35.000 euro, waarvan 70% achteraf kan worden teruggekregen via het gemeentefonds voor het opsporen van CE. Er blijft dus een bedrag van 8.000 euro over dat de gemeente zelf voor haar rekening moet nemen.

Interactieve kaartenbak

Om de relatie met de bovengrond verder te concretiseren gaan we een interactieve kaartenbak voor ruimtelijke planontwikkeling ontwikkelen, waarbij de kansen en beperkingen van de ondergrond worden geïntegreerd in de bovengrondse planontwikkeling. De interactieve kaartenbak bevat:

Een deel A met daarin de weergave van de bestaande situaties van (veel) verschillende thema's via digitaal toegankelijk kaartmateriaal. Voor de ondergrond o.a.: aardwarmte, wko systemen, ondergrondse ruimtes, ondergronds bouwen, kabels en leidingen, grondwater, etc.). Een deel B met daarin het al vastgestelde nieuwe beleid voor de ondergrond en andere deelterreinen. Een deel C met daarin nieuwe opties door de verschillende kaarten uit a en b te stapelen: de integrale afweging tussen onder- en bovengrond. Indien mogelijk wordt het 3D model voor de ondergrond hierin geïntegreerd.

Voor de interactieve kaartenbak zal een openbare website ingericht worden. De kosten voor het project worden geschat op 180.000 euro.

Hunzevisie

Het Groningerlandschap en het Drents landschap hebben vorig jaar samen een nieuwe Hunzevisie opgesteld. Het realiseren van deze visie kan niet zonder actieve betrokkenheid van de gemeente Groningen. Belangrijke doelstelling van deze visie is onder andere het opnieuw laten meanderen en het zichtbaar maken van de Hunze. Oorspronkelijk stroomde de rivier via de stad Groningen en de Lauwerszee naar de Waddenzee, maar het water boven en onder de stad is nu van elkaar gescheiden. De loop van de Hunze is onderdeel van de Stedelijke Ecologische Structuur (SES). Het herstellen en beter zichtbaar maken van de natuurlijke loop van de Hunze past binnen het bodemconvenant in het kader van het herstellen van de relatie tussen boven- en ondergrond. Het maakt van Groningen weer een stad aan de Hunze. De gemeente Groningen heeft het Groninger landschap op 2 september 2015 laten weten graag te participeren in concrete projecten in de stad. Met een bijdrage van 100.000 euro van de gemeente Groningen wordt het realiseren van deze visie weer een stuk concreter.

Geopark de Hondsrug

Stichting Geopark de Hondsrug ondersteunt bewoners, ondernemers en organisaties om samen te werken aan de ontwikkeling van het Hondsruggebied door in te zetten op het behoud en versterking van het landschap, meer aandacht voor het geologisch en cultuurhistorisch erfgoed, duurzaam toerisme en een actieve bevolking. Het Geopark houdt zich bezig met het unieke karakter van het landschap dat door de ijstijden is gevormd onder de aandacht te brengen en het belang hiervan te laten inzien en kennis over te brengen bij diverse doelgroepen. Onderdeel hiervan zijn cultuurhistorie, educatie en wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast wil het Geopark meer bewustwording creëren over de kwetsbaarheid van de aarde, het belang van de bodem,

klimaatverandering, water, afval etc. Vanaf 2017 zal jaarlijks een bijdrage geleverd worden van €22.000.

Visie op de ondergrond	
Onderdeel	2015-2020
Interne uren	€ 331.200
Kosten onderzoek en kennis	€ 150.000
3D model voor de ondergrond	€ 300.000
Kaart historisch bodemonderzoek naar OCE	€ 8.000
Interactieve kaartenbak	€ 180.000
Hunzevisie	€ 100.000
Geopark de Hondsrug	€ 88.000
Totaal	€ 1.157.200

4. Overzicht financiën

Beschikbare middelen vanuit doeluitkering (DU) bodem 2015-2020

2015	
DU-bodem middelen (Rijk)	€ 1.229.000
Prognose realisatie bodem	€ 247.000
Verwachte vrijval jaarrekening 2015	€ 982.000

DU-bodem middelen (Rijk)	2016-2020	Jaarlijks
2016-2020	€ 3.990.000	€ 798.000
Totaal	€ 3.990.000	

Bestedingen uitvoeringsprogramma in relatie tot de beschikbare middelen

Bestedingen uitvoeringsprogramma							Totaal
	2016	2017	2018	2019	2020		
Apparaatkosten Wbb	€ 659.900	€ 489.900	€ 489.900	€ 489.900	€ 489.900	€	2.619.500
Bodemsaneringsopgave	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€	-
Bodem en voedsel	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€	300.000
Visie op de ondergrond	€ 539.100	€ 154.525	€ 154.525	€ 154.525	€ 154.525	€	1.157.200
Onvoorzien		€ 93.575	€ 93.575	€ 93.575	€ 93.575	€	374.300
Totaal	€ 1.259.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€ 798.000	€	4.451.000

DU-bodem middelen (Rijk)	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
	798000	798000	798000	798000	798000	€ 3.990.000
Saldo	€ -461.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -461.000

Toelichting

Het Rijk heeft voor 2015 1,229 miljoen euro beschikbaar gesteld en voor de periode 2016-2020 jaarlijks 798 duizend euro. De beschikbaar gestelde middelen lopen niet synchroon met het uitvoeringsprogramma. In de jaargang 2015 is aanzienlijk minder besteed aan het uitvoeringsprogramma, terwijl we voor 2016 extra uitgaven verwachten.

Tijdens het voorleggen aan de raad van dit programma zijn de bestedingen nog niet volledig gedekt. In het bestemmingsvoorstel bij de rekening 2015 komen we terug op hoe we met het voordeel in 2015 om willen gaan, in relatie tot het tekort aan middelen in 2016 van € 461 duizend. Mogelijk wordt het tekort alsnog aangevuld. Momenteel is er minder budget in 2016 beschikbaar voor de Hunzevisie, kosten voor onderzoek en kennis, interne uren en het 3D model voor de ondergrond.

Voor de periode 2017-2020 is jaarlijks een bedrag van € 93.575 duizend gereserveerd voor op dit moment nog onvoorziene projecten of noodzakelijke bestedingen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan extra inspanningen bovenop de huidige in het kader van de omgevingswet of klimaatadaptatie inspanningen.

Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak speedlocaties

Partijen:

- 1 **DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER**, mevrouw dr. J.M. Cramer, handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen: de Minister van VROM;
- 2 **DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT**, mevrouw G. Verburg, handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen: de Minister van LNV;
- 3 **DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT**, mevrouw J.C. Huizinga-Heringa, handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen: de Staatssecretaris van V&W;
- 4 **DE VERENIGING HET INTERPROVINCIAAL OVERLEG**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw drs. T. Klip-Martin, gemandateerd door de voorzitter, de heer J. Franssen, hierna te noemen: het IPO;
- 5 **DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer C.H.J. Lamers, vice-voorzitter van het bestuur, hierna te noemen: de VNG;
- 6 **DE UNIE VAN WATERSCHAPPEN**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer mr. drs. P.C.G. Glas, vice-voorzitter, hierna te noemen: UVW;

Overwegingen:

(1) Het bodembeleid gaat veranderen. Op 21 mei 2008 is hiervoor met een intentieverklaring, getekend op een bestuurdersconferentie, de grondslag gelegd. De intentieverklaring was ook het startpunt voor het opstellen van het onderhavige convenant waarin de uitgangspunten van het nieuwe beleid en de daarvoor nog te ondernemen stappen tussen partijen worden overeengekomen.

(2) De beleidswijziging kent de volgende uitgangspunten:

- Verdere decentralisatie van verantwoordelijkheden en uitvoering naar het bevoegd gezag;
- Sturing door beleidsafspraken neergelegd in bestuurlijke overeenkomsten;

- Toenemende samenhang van het bodembeleid met het energie- en waterbeleid en het beleid voor de ondergrond;
- Verdere integratie van het bodemsaneringsbeleid in een gebiedsgerichte benadering mede in het kader van het ruimtelijke ordeningsbeleid;
- Het onder milieuhygiënische randvoorwaarden accommoderen van het toenemend gebruik van de bodem als gevolg van ruimtedruk.

(3) De genoemde ontwikkelingen maken dat behoefte bestaat aan een verdieping en verbreding van het bodembeleid, waarbij het volgende centraal staat:

- a) Het verwerven van kennis over de risico's van het gebruik van de ondergrond;*
- b) Het benutten van de kansen van de ondergrond (voor bijvoorbeeld ondergronds bouwen, bodemenergie, CO₂- en gasopslag, behoud bodemarchief) en het verschaffen van instrumenten hiervoor, met behoud van kwaliteit;*
- c) Het optimaliseren van samenhang en samenwerking tussen de verschillende beleidsdoelen (energie, water, biodiversiteit, bodem en ruimtelijke ontwikkeling) teneinde de meest efficiënte benadering te bereiken;*
- d) Het maken van afspraken over de aanpak van spoedlocaties;*
- e) Het waar nodig aanpassen van de bestuurlijke taakverdeling toegesneden op een optimale uitvoering van taken en bevoegdheden.*

Ad a. Het verwerven van kennis over de risico's van het gebruik van de ondergrond

De effecten van het toenemende gebruik van de ondergrond op het bodemecosysteem, op de functies die de bodem vervult, de kwaliteit van het grondwater, de cultuurhistorische resten en de bovengrondse gebruiksfuncties zijn nog onvoldoende duidelijk. Op dit gebied is sprake van kennislacunes. Het convenant introduceert een kennisagenda voor de ondergrond.

Ad b. Het benutten van de kansen van de ondergrond (voor bijvoorbeeld ondergronds bouwen, bodemenergie, CO₂- en gasopslag, behoud bodemarchief) en het verschaffen van instrumenten hiervoor, met behoud van kwaliteit

Het benutten van de kansen van de ondergrond is belangrijk voor het realiseren van de Nederlandse ambities op het gebied van beperking van de emissies van broeikasgassen, de inzet van hernieuwbare energie en verbetering van de energie-efficiëntie, zoals vastgelegd in het Werkprogramma Schoon en Zuinig en uitgewerkt in sectorakkoorden met diverse maatschappelijke partijen en overheden. Om te waarborgen dat het gebruik van de ondergrond duurzaam zal zijn, zijn wet- en regelgeving en bestuurlijke afspraken nodig. Tijdens de bestuurdersconferentie van 21 mei 2008 kwam naar voren dat met name op het gebied van bodemenergie nadere regulering dringend noodzakelijk wordt geacht. Deze urgentie komt mede voort uit het inzicht in de markt dat bodemenergie financieel rendement op kan leveren. Naar aanleiding hiervan heeft de Minister besloten tot oprichting van een Taskforce WKO en deze taskforce verzocht een advies uit te brengen over de wijze waarop warmte-koude

opslag kan worden gestimuleerd, welke randvoorwaarden daaraan moeten worden gesteld en welke rol hier voor de overheid is weggelegd. De Taskforce WKO heeft begin april 2009 haar rapport "Groenlicht voor bodemenergie" uitgebracht en aan de Minister aangeboden. De Minister zal haar standpunt over de adviezen van de taskforce binnenkort bepalen. Gezien de urgentie is het noodzakelijk om vooruitlopend hierop reeds enkele afspraken te maken.

Ad c. Het optimaliseren van samenhang en samenwerking tussen de verschillende beleidsdoelen (energie, water, biodiversiteit, bodem en ruimtelijke ontwikkeling) teneinde de meest efficiënte benadering te bereiken

Samenhang en samenwerking van de energie-, water- en bodemwereld en de wereld van de ruimtelijke ordening zijn noodzakelijk voor een efficiënte en effectieve uitvoering van het nieuwe bodemontwikkelingsbeleid. Om te zorgen dat de bodem zijn functies optimaal kan vervullen is het nodig dat de kwaliteit van het ecosysteem goed genoeg is en waar nodig hersteld wordt. Een innovatieprogramma zal worden opgezet om te stimuleren dat de ondergrond op een innovatieve wijze bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt betrokken. Samenwerking is ook nodig voor de aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen: mede met het oog op de implementatie van de Kaderrichtlijn water en de Grondwaterrichtlijn is het noodzakelijk dat het grondwaterbeheer, zowel kwantitatief als kwalitatief, gezamenlijk en gebiedsgericht wordt aangepakt. Met het oog hierop bevat het convenant de aanzet tot aanpassing van wetgeving waarbij de verantwoordelijkheid voor de sanering van het diepere grondwater tegen betaling van een afkoopsom mogelijk kan worden overgedragen aan een lokale, regionale of landelijke beheersautoriteit die de verantwoordelijkheid overneemt en die borg staat voor een gebiedsgerichte aanpak.

Ad d. Het maken van afspraken over de aanpak van spoedlocaties

Partijen willen met dit convenant gezamenlijk vastleggen dat zij de humane spoedlocaties in 2015 zullen hebben gesaneerd dan wel dat zij de risico's in ieder geval in 2015 zullen hebben beheerst. Uiterlijk 31 december 2010 zal een overzicht gereed zijn waarin voor elke humane spoedlocatie is aangegeven welke (tijdelijke) maatregelen zijn genomen of voorzien. Voor de spoedlocaties waar sprake is van overige risico's (ecologie en verspreiding) zal dit overzicht uiterlijk 31 december 2015 gereed zijn. Deze overzichten hebben uitsluitend betrekking op spoedlocaties op grond van de Wet bodembescherming. Onder de Waterwet zal een verontreiniging van de waterbodem niet langer worden beoordeeld op grond van ernst en spoedeisendheid, maar in het bredere kader van verbeteren van de gebiedskwaliteit. Hiertoe wordt een handreiking ontwikkeld.

Ad e. Het waar nodig aanpassen van de bestuurlijke taakverdeling toegesneden op een optimale uitvoering van taken en bevoegdheden

Het is van belang de taakverdeling transparant te maken, taken en verantwoordelijkheden op een passend schaalniveau te brengen en de administratieve lasten te

verlichten. In het bodembeleid is een groot aantal taken al gedecentraliseerd, maar wordt nog wel via de middelen gestuurd. In het nieuwe bodembeleid zal het Rijk de regie op de uitvoering aan de andere partijen overlaten en beleidsafspraken maken over het gezamenlijk behalen van de in dit convenant geformuleerde doelen. Het Rijk wordt geïnformeerd over de voortgang op grond van beleidsinformatie, beschikbaar gesteld door de bevoegde overheden. Partijen kunnen elkaar aanspreken op het niet behalen van de doelstellingen. Op initiatief van de meest gerede partij zullen regionale bestuurlijke arrangementen met betrekking tot de gebiedsgerichte aanpak worden ontworpen.

(4) De afspraken in dit convenant zijn van zwaar gewicht voor het beleid tot en met 2015. Partijen zullen conform de afspraken handelen en gezamenlijk de voortgang bewaken.

(5) Het IPO en de UvW vertegenwoordigen bij dit convenant hun leden, bestaande uit respectievelijk de colleges van gedeputeerde staten van alle provincies en de waterschappen.

(6) De VNG zal haar leden zoveel mogelijk aansporen conform de afspraken van dit convenant te handelen.

(7) Dit convenant is geaccordeerd door de Ministerraad op 10 juli 2009.

Komen overeen als volgt:

Artikel 1 Definities

In dit convenant wordt verstaan onder:

Intentieverklaring: de op 21 mei 2008 getekende Intentieverklaring bodem.

Transitie: Een verschuiving in het bodembeleid naar een bodemontwikkelingsbeleid. Het beleid richt zich niet enkel meer op het wegnemen van risico's. De nadruk komt te liggen op creatief, innovatief en integraal beheer en gebruik van de bodem ("verbreding en verdieping").

Ondergrond: het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen, organismen en antropogene resten van eertijdse bewoning en grondgebruik.

Grondwaterbeheer: (overheids)zorg met betrekking tot het water dat vrij onder het aardoppervlak voorkomt, met de daarin aanwezige stoffen, in de praktijk gesplitst in grondwaterkwaliteitsbeheer en grondwaterkwantiteitsbeheer.

2030-doelstelling: het streven naar beheersing van de bodemverontreinigingsproblematiek in 2030, waarbij de bodem geschikt is voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is, verspreiding van verontreiniging en nieuwe verontreinigingen worden voorkomen en de veiligheid wordt gewaarborgd van mensen en ecosystemen die aan bodemverontreiniging zijn blootgesteld.

Bron: p. 273 Nationaal Milieubeleidsplan 3 van februari 1998, zoals gewijzigd in september 2003 (verschuiving van 2023 naar 2030 in VROM-begroting).

Grootschalige grondwaterverontreiniging: Meerdere gevallen van grondwaterverontreiniging, ontstaan vóór 1987, die zo omvangrijk en complex zijn dat een kostenefficiënte sanering met de gevalsgerichte aanpak of de clusteraanpak van de Wet bodembescherming niet goed uitvoerbaar is.

Humane spoedlocaties: de locaties ten aanzien waarvan op grond van een beschikking ex artikel 37 Wet bodembescherming is vastgesteld dat het huidige gebruik van de bodem leidt tot zodanige humane risico's dat spoedige sanering noodzakelijk is alsmede de locaties ten aanzien waarvan dit met gebruikmaking van een verkorte onderzoeksmethode (hierna: versnellingsprotocol) aannemelijk wordt geacht.

Spoedlocaties wegens overige risico's: de locaties ten aanzien waarvan op grond van een beschikking ex artikel 37 Wet bodembescherming is vastgesteld dat het huidige gebruik van de bodem leidt tot een zodanig verspreidingsrisico of ecologisch risico dat spoedige sanering noodzakelijk is alsmede de locaties ten aanzien waarvan dit met gebruikmaking van het versnellingsprotocol aannemelijk wordt geacht.

Gebiedsgerichte aanpak van bodemverontreiniging: aanpak van bodemverontreiniging met grootschalige grondwaterverontreiniging, waarbij naast de gevalsbenadering van de Wet bodembescherming een gebiedsgerichte benadering van toepassing wordt waar het gaat om de aanpak van de diepere grondwaterverontreiniging.

Artikel 2 Transitie naar een bodemontwikkelingsbeleid

2.1. Partijen willen dat het bodembeleid in 2015 dusdanig is verbreed dat het beleid met betrekking tot de ondergrond, gebiedsgericht grondwaterbeheer en bodemsanering is geïntegreerd. De vijf doelstellingen opgenomen onder punt 3 van de considerans zijn hierbij richtinggevend.

2.2. Om deze transitie te bereiken achten partijen het nodig dat:

- a. innovatie wordt gestimuleerd (artikel 4);
- b. over de ondergrond een visie wordt opgesteld en onderzoek wordt gedaan naar de effecten van gebruik van de ondergrond voor wat betreft sociale, economische en ecologische en cultuurhistorische factoren (artikel 5.1);

- c. afspraken worden gemaakt over een combinatie van bodemdoelstellingen en de winning van duurzame energie, in het bijzonder warmte-koude opslag (artikel 5.4);
- d. afspraken worden gemaakt over de implementatie van een gebiedsgericht grondwaterbeheer (artikel 6);
- e. afspraken worden gemaakt over het uiterlijk in 2015 beheersen van risico's van bodemverontreiniging en de financiering hiervan (artikel 7 en volgende);
- f. verdere decentralisatie totstandkomt, waarbij de regie over de uitvoering van de in dit convenant gemaakte afspraken bij het bevoegd gezag komt te liggen en het Rijk via beleidsinformatie over de voortgang wordt geïnformeerd (artikelen 8.4 en 9).

Artikel 3 Uitvoering

3.1. Partijen stellen gezamenlijk een uitvoeringsprogramma op waarin zij de activiteiten en organisatie beschrijven voor het realiseren van de doelen van dit convenant. Het Ministerie van VROM zal de aanvangskosten tot 1 januari 2010 voor zijn rekening nemen. Bij het op te stellen uitvoeringsprogramma worden ook afspraken over de gezamenlijke financiering vanuit de apparaatskosten gemaakt, voorafgaand aan de uitvoering per 1 januari 2010.

3.2. Het uitvoeringsprogramma is gereed in september 2009. Een outline van het programma is aan dit convenant gehecht als **bijlage 1**.

3.3. Een stuurgroep waarin partijen zitting hebben, is belast met de voorbereiding en uitvoering van het uitvoeringsprogramma. Bodem+ vervult hierbij de rol van *facilitator*. De taken van de stuurgroep zijn omschreven in **bijlage 2**.

3.4. Bij de monitoring van de voortgang van de afspraken neergelegd in dit convenant wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande monitoringsvormen.

Artikel 4 Innovatieprogramma bodemontwikkelingsbeleid

Partijen zullen per 1 januari 2010 een innovatieprogramma bodemontwikkelingsbeleid tot stand brengen om te stimuleren dat de ondergrond (inclusief de eventueel daarin aanwezige verontreiniging) op een innovatieve wijze bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt betrokken. Dit innovatieprogramma zal mede worden gefinancierd door initiatiefnemers, waarmee worden bedoeld derden die een belang hebben bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Artikel 5 De ondergrond

5.1. Duurzaam gebruik van de ondergrond

5.1.1. Partijen zullen vorm geven aan het beginsel van duurzaam gebruik van de

ondergrond en uitwerking geven aan het (dynamisch) begrippenkader dat hiervoor relevant is. Uitgangspunten hierbij zijn dat (1) de verschillende vormen van gebruik van de ondergrond niet tot onaanvaardbare verstoring van het bodem- en watersysteem leiden en (2) ook onderling niet tot aantasting van gebruiksmogelijkheden leiden en (3) elke vorm van gebruik en het afzonderlijk of gecombineerd gebruik op duurzame wijze kan plaatsvinden met behoud van de functies genoemd in de intentieverklaring.

5.1.2. Het Rijk zal in 2009 een visie op het duurzaam gebruik van de ondergrond vaststellen. Het ontwikkelen van die visie vindt plaats in gezamenlijkheid met de andere partijen. In deze visie zullen de kansen en belemmeringen met betrekking tot (het gebruik van) de ondergrond worden uitgewerkt. Naast de ruimtelijke aspecten wordt hierbij ook de kwaliteit van de bodem en het grondwater betrokken, mede in het licht van de maatschappelijke diensten die de bodem levert. Tevens wordt in de visieontwikkeling een eerste opmaat voor de verdeling van bevoegdheden betrokken. Hierbij staan het Rijk, in aanvulling op de huidige bevoegdheidsverdeling, de volgende uitgangspunten voor ogen:

- (1) het aanwijzen van de provincies als eerstverantwoordelijke partij voor het maken van bovenlokale afwegingen tussen gebruiksfuncties in het ruimtelijk economisch domein;
- (2) het vastleggen van de uitkomsten van de afwegingen, die kaderstellend zullen zijn ten behoeve van besluiten op lokaal niveau;
- (3) de locatiespecifieke afweging in het kader van de ordening van de ondergrond en de vergunningverlening worden in beginsel op gemeentelijk niveau gelegd en voor nader te bepalen gevallen op het niveau van de waterschappen.

5.1.3. Noodzakelijke aanpassing van bestaande wet- en regelgeving en nadere uitwerking van de bevoegdhedenverdeling zullen worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma genoemd in artikel 3.1.

5.2. Kennis van de ondergrond

5.2.1. Partijen zullen gezamenlijk kennis en (geo)informatie vergaren en ontsluiten om inzicht te krijgen in de kansen die de ondergrond voor de samenleving biedt.

5.2.2. Met het oog hierop starten partijen met ingang van 1 juli 2009 een vijfjarig onderzoeksprogramma "Kennisagenda van de ondergrond", dat zal bestaan uit fundamenteel wetenschappelijk en toegepast onderzoek en pilots. De Minister van VROM is de trekker van dit programma. Het programma zal zijn gericht op onder meer de volgende strategische en toepassingsgerichte onderwerpen, zoals:

1. De gevolgen van het gebruik van de ondergrond voor het bodemleven, de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit, archeologische resten etc. afwegen
2. Ondergronds gebruik afwegen tegen bovengronds gebruik

3. Ondergronds gebruik afwegen tegen ander (mogelijk) ondergronds gebruik
4. Ondergronds gebruik afwegen tegen onbekend toekomstig gebruik
5. Toepassing van de lagenbenadering
6. Initiatieven
7. Kosten en baten
8. Innovaties
9. Kennisgeneratie

5.3. Structuur voor uitwisseling van gegevens; basisregistratie voor de ondergrond

5.3.1. Partijen komen tot een transparante structuur voor wat betreft de uitwisseling van gegevens met betrekking tot de ondergrond. Hierbij wordt aangesloten bij bestaande initiatieven zoals BIELLS (BodemInformatie Essentieel voor Landelijke en Lokale Sturing), DINO (Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond) en de hierna te noemen basisregistratie voor de ondergrond.

5.3.2. De Minister van VROM zal DINO uitbouwen tot een basisregistratie voor de ondergrond (BRO) met gegevens over de geologische en bodemkundige opbouw van de ondergrond en waar zinvol verbanden leggen met informatiesystemen betreffende de ondergrondse infrastructuur* en gebruiksrechten. Ook het Bodem Informatie Systeem (BIS) van Alterra zal hierin worden opgenomen. In een later stadium worden mogelijk gegevens over archeologie en milieukwaliteit aan de BRO toegevoegd.

** Kabels en leidingen maken geen deel uit van de BRO. De registratie van deze objecten is geregeld in de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION). Op termijn zal worden bezien of het wenselijk is dit systeem te koppelen met het stelsel van basisregistraties.*

5.4. Warmte-koude opslag

5.4.1. Partijen verwachten dat de adviezen van de Taskforce WKO mede richtinggevend zullen zijn voor het maken van verdere afspraken en de vormgeving van beleid met betrekking tot warmte-koude opslag. De adviezen op dit punt zullen nader kunnen worden uitgewerkt in het in artikel 3.1 genoemde uitvoeringsprogramma. Vooruitlopend hierop gaan partijen vooralsnog uit van hetgeen in de volgende artikelen is geregeld.

5.4.2. Bij grote bouwprojecten (zowel nieuwbouw als vervanging, uitgezonderd infraprojecten) zal, bij de afweging hoe een zo groot mogelijke energie-efficiency kan worden bereikt, (grootschalige) warmte-koude opslag worden betrokken en zoveel mogelijk worden toegepast, tenzij een andere vorm van duurzame energie efficiënter is. Bij die afweging kan ook worden betrokken de mogelijkheid om verontreinigingen in het grondwater te beheersen of te saneren. Bezien moet worden of de effecten van

warmte-koude opslag op het bodem- en watersysteem moeten worden gemonitord en op welke wijze dit moet voorgeschreven. In het kader van het uitvoeringsprogramma zullen partijen hierover nadere afspraken maken.

5.4.3. Partijen zullen nadere afspraken maken over de wijze waarop kan worden gestimuleerd dat warmte-koude opslagsystemen in gebieden met grootschalige grondwaterverontreiniging op een gecoördineerde manier worden geplaatst, opdat deze bijdragen aan de beheersing en eventueel de sanering van de verontreiniging.

Artikel 6 Gebiedsgerichte benadering

6.1. Grondwaterbeheer

6.1.1. Grondwaterbeheer zal worden verankerd in de gemeentelijke rioleringsplannen, de waterbeheerplannen van de waterschappen, de gemeentelijke en provinciale structuurvisies, de stroomgebiedbeheerplannen en/of de plannen en visies genoemd in dit convenant. Indien plannen en visies reeds zijn vastgesteld, zal dit bij de eerstvolgende herziening aan de orde komen.

6.1.2. De voortgang van deze verankering zal in de in artikel 8 genoemde *midterm review* aan de orde komen, waarbij mede zal worden gezien of ervaringen met de nieuwe wettelijke taakverdeling zoals voorzien in de Waterwet tot aanpassingen nopen.

6.2. Grootschalige grondwaterverontreiniging

6.2.1. Partijen zullen voor bodemverontreiniging met grootschalige grondwaterverontreiniging een gebiedsgerichte benadering bevorderen. Bij deze gebiedsgerichte aanpak staat de samenhang met grondwaterbeheer centraal. Partijen zullen waar dit nodig is regionale bestuurlijke arrangementen ontwerpen om tot de gewenste gebiedsgerichte aanpak te komen.

6.2.2. De Minister van VROM zal bewerkstelligen dat uiterlijk 1 januari 2010 een wetsvoorstel met betrekking tot de juridische grondslag van een gebiedsgerichte aanpak van bodemverontreiniging met grootschalige grondwaterverontreiniging aan de Ministerraad wordt toegezonden. De Minister van VROM zal vooruitlopend op aanpassing van wet- en regelgeving voorzien in een handreiking voor de gebiedsgerichte aanpak van bodemverontreiniging met grootschalige grondwaterverontreiniging.

6.2.3. Partijen zullen zich inspannen om te komen tot een mogelijkheid van afkoop van aansprakelijkheid voor de sanering van de verontreiniging in het diepere grondwater, al dan niet in combinatie met een lokale, regionale of landelijke specifieke

financiële voorziening die de afkoopsommen beheert en de verantwoordelijkheid voor de sanering van het diepere grondwater overneemt. Deze inspanning zal ook betrekking hebben op het voorkomen van privaatrechtelijke schade bij derden en het onder voorwaarden geven van een vrijwaring daarvoor.

6.3. Kaderrichtlijn water en Grondwaterrichtlijn

6.3.1. Partijen zullen het te ontwikkelen bodemsaneringsbeleid, inclusief het beleid gericht op grootschalige grondwaterverontreinigingen en verontreinigingspluimen, afstemmen op de verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn water en de Grondwaterrichtlijn. Voor zover relevant zijn enkele van deze verplichtingen opgenomen in **bijlage 3**.

6.3.2. De relatie bodem/Kaderrichtlijn water en Grondwaterrichtlijn zal onderdeel zijn van het uitvoeringsprogramma, waarbij een gevalsgerichte en een gebiedsgerichte benadering als volwaardige alternatieven zullen worden beschouwd. De Minister van VROM zal voorzien in een brochure waarin de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de betrokken partijen zijn weergegeven.

6.3.3. De maatregelen ten aanzien van grondwaterverontreiniging die moeten worden opgenomen in de overeenkomstig artikel 13 van de Kaderrichtlijn water in te dienen stroomgebiedbeheerplannen en de trendbeoordelingen, zoals uiteengezet in bijlage 3 van dit convenant, vallen buiten de reikwijdte van het convenant, voor zover het niet gaat om onderzoek en sanering van spoedlocaties. Op spoedlocaties is het bepaalde in de artikelen 7, 8 en 9 van dit convenant van toepassing.

Artikel 7 De 2015-doelstelling en aanverwante inspanningen

7.1. De bevoegde overheden Wbb zullen uiterlijk op 31 december 2010 een overzicht gereed hebben van de humane spoedlocaties. In dit overzicht zal per locatie worden aangegeven welke (tijdelijke) maatregelen zijn genomen of zijn voorzien. Het versnellingsprotocol waarmee de locaties kunnen worden geïdentificeerd, zal in overleg met de bevoegde overheden Wbb in september 2009 door partijen worden vastgesteld.

7.2. Partijen zullen bewerkstelligen dat in alle gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvan de sanering bij huidig gebruik spoedeisend is wegens humane risico's, uiterlijk in 2015 een noodzakelijke sanering zal hebben plaatsgevonden dan wel tijdelijke beveiligingsmaatregelen zijn genomen waarmee de risico's afdoende worden beheerst.

7.3. De humane spoedlocaties die nu reeds in de programma's zijn opgenomen of bekend zijn, zullen worden aangepakt vooruitlopend op het gereedkomen van het overzicht als bedoeld in artikel 7.1.

7.4. Partijen zullen de humane spoedlocaties met voorrang aanpakken. Dit betekent overigens niet dat het uitgesloten is dat ook andere ernstig verontreinigde locaties in de periode tot en met 31 december 2015 met Wbb-middelen worden aangepakt.

7.5. De bevoegde overheden Wbb alsmede de waterschappen zullen uiterlijk op 31 december 2015 een overzicht gereed hebben van de spoedlocaties waar sprake is van overige risico's (ecologie en verspreiding). In dit overzicht zal per locatie worden aangegeven welke (tijdelijke) maatregelen zijn genomen of zijn voorzien. Partijen zullen ernaar streven de risico's van bodemverontreiniging in 2015 in ieder geval te hebben beheerst. De intentie is dat een eventuele aanpak na 2015 van spoedlocaties die zijn overgegaan van het regime van de Wbb naar het regime van de Waterwet onder dezelfde voorwaarden als in de periode 2010–2015 plaatsvindt. Dit zal in het uitvoeringsprogramma nader worden uitgewerkt, zowel inhoudelijk als wat betreft de financiering.

7.6. Voor zover na 31 december 2015 sprake is van nog niet afgeronde maatregelen, zal de verdere aanpak zo nodig (mede) kunnen worden gefinancierd uit de reguliere, door het Rijk via decentralisatie-uitkeringen of een bijzondere begrotingspost op de VROM-begroting speciaal voor knelpuntsituaties, beschikbaar te stellen bodemsaneringsmiddelen. Het bepaalde in artikel 8.1 is hierop van toepassing.

7.7. Partijen zullen waar mogelijk bewerkstelligen dat de sanering van humane spoedlocaties enerzijds en van locaties met overige risico's anderzijds vóór 31 december 2015 is uitgevoerd door belanghebbenden dan wel door of op kosten van degenen op wie het juridisch instrumentarium Wet bodembescherming van toepassing is. Dit betekent dat uiterlijk 31 december 2015 minimaal alle op het moment van ondertekening beschikte spoedlocaties met risico's voor de volksgezondheid, inclusief de spoedlocaties als gevolg van functieverandering waarvoor de reguliere budgetten (bijvoorbeeld ISV) zijn bedoeld, zullen zijn gesaneerd dan wel dat de risico's zijn beheerst. Dit geldt ook voor het treffen van tijdelijke beveiligingsmaatregelen, beheersmaatregelen en het uitvoeren van nazorg. Bij deze inspanningen zijn de kaders van de Eindnotitie project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb (2003) of het eigen bevelsbeleid maatgevend. Waar mogelijk zal de saneringsplicht van artikel 55b Wet bodembescherming daadwerkelijk worden geëffectueerd.

7.8. In verband met de mogelijkheid dat de definitie van oppervlaktewaterlichaam in de Waterwet na 2014 wordt verruimd, waardoor een aantal (potentiële) gevallen van ernstige bodemverontreiniging zal overgaan van het regime van de Wet bodembescherming naar het regime van de Waterwet, is uiterlijk najaar 2011, inzicht

noodzakelijk, zowel ten aanzien van de omvang van de bodemverontreiniging, de risico's (mede gelet op mogelijke rivierkundige ontwikkelingen op lange termijn), als de kosten die gemoeid zijn met de eventuele aanpak van deze verontreiniging. Het bevoegd gezag Wbb zal deze werkvoorraad met behulp van bestaande data, uiterlijk najaar 2011, in kaart brengen en met de waterbeheerder overleg plegen over de noodzaak van verdere inspanningen door het Wbb bevoegd gezag. In de in artikel 8 genoemde *midterm review* wordt bezien of partijen voldoende op schema liggen en worden nadere afspraken gemaakt over de (financiële) voorwaarden met betrekking tot de mogelijke overdracht van locaties.

7.9. Gevallen van regionale waterbodemverontreiniging die zijn veroorzaakt door een puntbron op de landbodem en die aangepakt moeten worden ten behoeve van het bereiken van de gewenste gebieds- c.q. waterkwaliteit als bedoeld in de Waterwet zullen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag Wbb en in overleg met de beheerder ingevolge de Waterwet binnen vijf jaar na vaststelling van de spoedeisendheid worden aangepakt.

7.10. Dit convenant – in het bijzonder hetgeen in de artikelen 9.1a en 9.1b over het bodemsaneringsbudget is opgenomen – is ook van toepassing op gevallen van regionale waterbodemverontreiniging die onder het regime van de Waterwet zullen vallen. Het Rijk voorziet in samenwerking met de waterschappen en de provincies in een handreiking voor de aanpak van verontreinigde waterbodem.

Artikel 8 *Midterm review*

8.1. Uiterlijk najaar 2011 zal een tussenbalans (*midterm review*) worden vastgesteld teneinde te bezien of partijen voldoende op schema liggen wat betreft het behalen van de ambities van dit convenant. De stuurgroep zal uiterlijk september 2009 een voorstel doen voor de onderwerpen die in de *midterm review* aan de orde komen. In ieder geval zal hierbij ook de toedeling van middelen in de periode 2015-2019 worden betrokken, waarbij moet worden nagegaan, ten eerste, of en zo ja, in hoeverre er na 1 januari 2015 nog sprake is van spoedlocaties en overige knelpunten die in die periode moeten worden aangepakt en, ten tweede, via welk financieringskader de middelen moeten worden toegedeeld. De intentie van partijen is om per 2015 de bodemsaneringsmiddelen voor onbepaalde duur via een algemene uitkering beschikbaar te stellen. De *midterm review* zal kort na vaststelling worden besproken op een bestuurdersconferentie. In deze bestuurdersconferentie zullen partijen bezien of er spanning bestaat tussen het ambitieniveau enerzijds en de beschikbare middelen en de uitvoerings- en beheerspraktijk anderzijds, waarna dit zonnodig zal kunnen leiden tot aanpassing van de afspraken. Dit neemt niet weg dat aanpassing van de afspraken ook mogelijk is, wanneer op een eerder moment sprake is van spanning of knelpunten.

8.2. Partijen zullen ook na 2011 nauwgezet (laten) monitoren of het behalen van de

2015-doelstelling realistisch is, en, indien redelijkerwijze kan worden verwacht dat de doelstelling niet kan worden gehaald, zo spoedig mogelijk in overleg treden over de te nemen maatregelen. Hierbij wordt zoveel mogelijk uitgegaan van de bestaande trajecten (art. 87b Wbb).

8.3. Voor de tijdige uitvoering van de afspraken van dit convenant en de beheersing van de daarmee gemoeide apparaatskosten, is het tijdstip van totstandkoming van de voorgenomen hervorming en vereenvoudiging van wet- en regelgeving van belang. De Minister van VROM is hierbij de trekker.

8.4. Partijen benadrukken hierbij het belang van de beleidsomslag bedoeld in artikel 2.2 onder f, te weten de overgang naar decentralisatie-uitkeringen met daarbij passende integrale verantwoordelijkheid voor de realisering van beleid, waarbij het verschaffen van beleidsinformatie aan het Rijk in de plaats komt van het afleggen van financiële verantwoording. Een en ander neemt niet weg dat het Rijk medeverantwoordelijk blijft teneinde het bevoegd gezag Wbb in staat te stellen de 2030-doelstelling te realiseren via een decentralisatie-uitkering of een algemene uitkering.

Artikel 9 Bodemsaneringsbudgetten/financiering

9.1a. Voor het onderzoek naar bodemverontreiniging en de sanering van ernstig verontreinigde locaties is in de programmaperiode 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014 op de huidige VROM-begroting, waarin nog niet de bezuinigingen, zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2009, zijn verwerkt, een bedrag van 893 miljoen euro gereserveerd, waarvan tenminste 44 miljoen euro voor de uitvoering van regionale waterbodemsanering is bestemd.

Het bodemsaneringsbudget zal grotendeels beschikbaar komen via een decentralisatie-uitkering bodem in het provincie- en gemeentefonds en het ISV (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing). De Minister van VROM zal een voorstel tot wetswijziging in de Ministerraad brengen om te bewerkstelligen dat de ISV-middelen per 2011 via een decentralisatie-uitkering beschikbaar kunnen worden gesteld. Ten behoeve van de toekenning van middelen via decentralisatie-uitkeringen bodem en ISV worden tevens AMvB's opgesteld, waarbij de beleidsafspraken van dit convenant leidend zijn.

Het hierboven bedoelde deel van het bodemsaneringsbudget bestaat, met inachtneming van het bovenstaande, uit:

- Decentralisatie-uitkering bodem € 417 mln
 - ISV (per 2011 gedecentraliseerd) € 242 mln
- € 659 mln

9.1b. Een deel van de middelen blijft voor de periode 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014 op de VROM-begroting staan. Het betreft hier onder andere middelen ten behoeve van het Bedrijvensegment en de middelen ten behoeve van knelpunten. Afsproken is dat de in artikel 9.1a bedoelde bezuinigingen eerst en vooral binnen het Bedrijvensegment zullen worden gevonden. Bezuinigingen op de overige budgetten zijn niet voorzien. Voor de knelpuntmiddelen geldt dat aan deze middelen bestaande bestuurlijke en/of juridische afspraken ten grondslag liggen en dat eventuele bezuinigingen alleen bij het niet doorgaan van deze afspraken (deels) bij deze categorie terecht kunnen komen.

9.2. Op 1 april 2009 zijn de indicatieve budgetten per budgethouder door de Minister van VROM bekend gemaakt. Een deel van de budgetten zal per 1 januari 2010 worden toegedeeld op basis van een door partijen gezamenlijk overeengekomen verdeelsleutel; voor specifieke projecten of programma's zal de toedeling in de loop van de programmaperiode plaatsvinden. Uitgangspunt bij het besteden van de middelen zijn de afspraken van dit convenant, mede rekening houdend met juridische verplichtingen uit het verleden.

9.3. Indien er voor de aanpak van spoedeisende locaties overheidsmiddelen ingezet moeten worden, spannen de bevoegde overheden zich in om dit te realiseren binnen het kader van de aan hen ter beschikking gestelde financiële middelen. Zij stellen hun programmering daar op in.

9.4. Wanneer blijkt dat de aanpak van een lopend bodemsaneringsproject desondanks niet haalbaar is en de dreigende overschrijdingen aanzienlijk zijn, kan de bevoegde overheid mogelijk gebruik maken van de in 9.1b bedoelde middelen die nog een post vormen op de VROM-begroting dan wel wordt bezien of de aanpak van de problematiek kan worden geregeld in de periode 2015–2019. Deze mogelijkheid staat alleen open als het bevoegd gezag kan aantonen dat bij de besteding van het regulier budget ook nadrukkelijk prioriteit is gelegd bij de aanpak van spoedlocaties en ook overigens in de geest van dit convenant is gehandeld.

OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 10 Naleving en geschiloplossing

10.1. Partijen zullen wat betreft hun beleid ten aanzien van kwesties die nog geregeld moeten worden zoveel mogelijk handelen conform geest en strekking van dit convenant.

10.2. Partijen spannen zich in om eventuele geschillen in verband met dit convenant of afspraken die daarmee samenhangen in onderling overleg, met de provincies in een

coördinerende rol, op te lossen. Wanneer de provincie zelf partij is in een geschil zal het Rijk de coördinerende rol op zich nemen.

10.3. Indien het onmogelijk is gebleken op bovengenoemde wijze een geschil op te lossen, trachten partijen het geschil op te lossen door mediation.

Artikel 11 Looptijd

11.1. Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en eindigt op 31 december 2015.

11.2. Partijen treden uiterlijk vier maanden voor laatstgenoemde datum in overleg over eventuele voortzetting van dit convenant.

Artikel 12 Publicatie

Binnen vier weken na ondertekening van dit convenant wordt de tekst daarvan, inclusief de bijlagen, gepubliceerd in de Staatscourant.

Artikel 13 Aanvulling en/of wijziging convenant

Dit convenant kan alleen worden aangevuld of gewijzigd door en bij een schriftelijke verklaring die door alle partijen bij het convenant is ondertekend. Binnen vier weken na ondertekening van de verklaring wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.

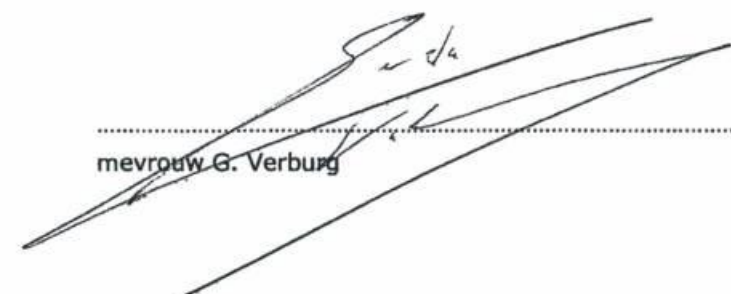
Dit convenant is in enkelvoud opgemaakt en getekend te Den Haag op 10 juli 2009.

**DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN
MILIEUBEHEER**

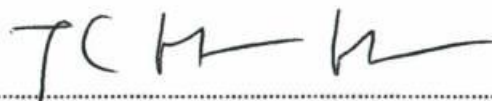
.....
mevrouw dr. J.M. Cramer

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

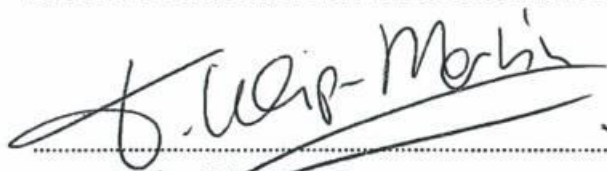
.....
mevrouw G. Verburg

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT

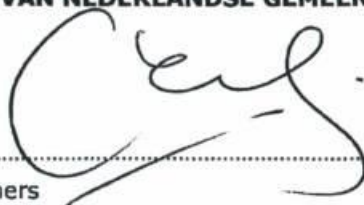
.....
mevrouw J.C. Huizinga-Heringa (getekend 9 juli 2009)

DE VERENIGING HET INTERPROVINCIAAL OVERLEG

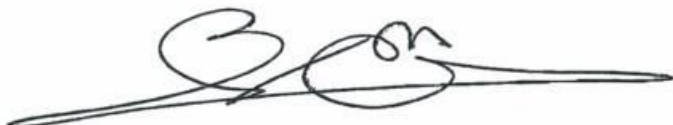
.....
mevrouw drs. T. Klip-Martin

DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

.....
de heer C.H.J. Lamers

DE UNIE VAN WATERSCHAPPEN

.....
de heer mr. drs. P.C.G. Glas

BIJLAGEN

1. Outline van het uitvoeringsprogramma

afspraken convenant	acties	relevant artikel	status actie
1 spoedlocaties	1.1 overzicht humane spoedlocaties gereed hebben	7.1	gestart
	1.2 vaststellen versnellingsprotocol spoedlocaties	7.1	gestart
	1.3 saneren danwel beheersen humane spoedlocaties	7.2	gestart
	1.4 aanpakken al in programma's opgenomen locaties vooruitlopend op overzicht humane spoed	7.3	gestart
	1.5 met voorrang aanpakken humane spoedlocaties	7.4	gestart
	1.6 gereed hebben overzicht spoedlocaties overige risico's (incl. KRW objecten)	7.5	gestart
	1.7 beheersen spoedlocaties overige risico's	7.5	gestart
	1.8 in kaart brengen omvang bodemverontreiniging onder toekomstige Waterwet	7.8	nieuw
	1.9 aanpakken van 'puntbronnen' regionale waterboderverontreiniging	7.9	nieuw
	1.10 voorzien in handreiking aanpak waterboderverontreiniging onder Waterwet	7.10	gestart
	1.11 aanpassen programmering op aanpak spoedeisende locaties	9.3	nieuw
2 gebiedsgericht beleid	2.1 verankeren grondwaterbeheer in plannen en visies provincies, gemeenten en waterschappen	6.1.1	gestart
	2.2 bevorderen gebiedsgerichte benadering in samenhang met grondwaterbeheer	6.2.1	gestart
	2.3 ontwerpen regionale bestuurlijke arrangementen gebiedsgerichte aanpak	6.2.1	gestart
3 ondergrond	3.1 tot stand brengen Innovatieprogramma bodemontwikkelingsbeleid	4	nieuw
	3.2 vorm geven aan beginsel duurzaam gebruik van de ondergrond	5.1.1	gestart
	3.3 uitwerking geven aan begrippenkader relevant voor duurzaam gebruik ondergrond	5.1.1	gestart
	3.4 vaststellen visie op duurzaam gebruik ondergrond	5.1.2	nieuw
	3.5 aanpassing wet- en regelgeving en nadere uitwerking bevoegdheden	5.1.3	nieuw
	3.6 afspraken maken over monitoring effecten WKO op bodem- en watersysteem	5.4.2	nieuw
	3.7 afspraken maken over stimuleren WKO bij grootschalige grondwaterverontreiniging	5.4.3	nieuw
	3.8 afstemmen te ontwikkelen beleid op KRW	6.3.1	gestart
	3.9 voorzien in brochure afstemming bodem/KRW en grondwaterrichtlijn	6.3.2	gestart
4 kennisprogramma	4.1 vergaren en ontsluiten kennis en (geo)informatie kansen ondergrond	5.2.1	gestart
	4.2 start onderzoeksprogramma 'kennisagenda van de ondergrond'	5.2.2	gestart
	4.3 komen tot structuur voor uitwisseling gegevens ondergrond	5.3.1	gestart
	4.4 uitbouwen DINO tot basisregistratie ondergrond (BRO)	5.3.2	nieuw
5 wet- en regelgeving	5.1 wetsvoorstel gebiedsgerichte aanpak bodemverontreiniging naar Ministerraad	6.2.2	nieuw
	5.2 voorzien in handreiking gebiedsgerichte aanpak bodemverontreiniging met grondwaterveront.	6.2.2	nieuw
	5.3 vereenvoudigen en hervormen wet- en regelgeving	8.3	nieuw
	5.4 het leveren van praktijkondersteuning bij het opstellen van wet- en regelgeving	bijlage 2, g	nieuw
	5.5 opstellen AMvB ISV en regelen decentralisatie-uitkering bodem via AMvB van BZK	9.1	nieuw
6 financiering	6.1 inspannen te komen tot mogelijkheid van afkoop aansprakelijkheid diep grondwater	6.2.3	nieuw
	6.2 bevorderen sanering, tijdelijke maatregelen of nazorg door of op kosten van derden	7.7	gestart
	6.3 beschikbaar stellen bodemsaneringsbudget via decentralisatie-uitkering, ISV, bedrijvenregeling	9.1	gestart
	6.4 toedelen deel van de budgetten obv verdeelsleutel	9.2	gestart
	6.5 toedelen deel van de budgetten obv specifieke projecten of programma's	9.2	gestart
	6.6 medefinancieren innovatieprogramma bodemontwikkelingsbeleid	4	nieuw
7 uitvoering convenant	7.1 het opstellen van een uitvoeringsprogramma	3.1	nieuw
	7.2 verwerken adviezen taskforce WKO in uitvoeringsprogramma	5.4.1	nieuw
	7.3 relatie bodem/KRW en grondwaterrichtlijn in uitvoeringsprogramma opnemen	6.3.2	nieuw
	7.4 monitoren uitvoering 2015 doelstelling	8.2	nieuw
	7.5 het leggen van verbandingen met andere organisaties van betekenis voor uitvoering	bijlage 2, h	nieuw
	7.6 verkennen van mogelijkheden optimale efficiency en verlagen administratieve lasten	bijlage 2, f	nieuw
	7.7 verzorgen van de overall communicatie en afstemming over de uitvoering van het convenant	bijlage 2, i	nieuw
8 midterm review	8.1 voortgang verankering grondwaterbeheer bij provincies, gemeenten en waterschappen	6.1.2	nieuw
	8.2 afspraken met RWS over overgaan bodemverontreinigingen van Wbb naar Waterwet	7.8	nieuw
	8.3 voortgang schema ambities convenant in tussanbalans vaststellen	8.1	nieuw
	8.4 onderwerpen midterm review voorstellen en vaststellen	8.1	nieuw
	8.5 bespreken midterm review op bestuurdersconferentie	8.1	nieuw

Deze outline biedt een schematisch overzicht van de acties die volgen uit de artikelen in het convenant en vormt de basis voor het uitvoeringsprogramma (artikel 3.2). Ter verduidelijking is in de outline per actie opgenomen of het een al gestart of een nog nieuw op te zetten initiatief betreft. Dit is een globale indicatie, waarbij ook moet worden aangegeven dat diverse acties al autonoom zijn gestart en dat het van belang is de continuïteit van lopende acties zo veel mogelijk te waarborgen. De acties uit de outline zullen nader worden uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma en aangevuld met planning, trekkers, benodigde organisatie en intensiteit van monitoring en/of deelname door de projectorganisatie die zich richt op de uitvoering van het convenant. De partijen stellen het uitvoeringsprogramma gezamenlijk op, de stuurgroep stelt het programma vast.

2. Taken stuurgroep

- a. het opstellen van het uitvoeringsprogramma (gereed: september 2009);
- b. het vaststellen van de onderwerpen die in de *midterm review* aan de orde komen (gereed: september 2009);
- c. het begeleiden van de Kennisagenda van de ondergrond;
- d. het monitoren van de uitvoering van de 2015-doelstelling bodemsanering;
- e. het opleveren van een *midterm review* (gereed: najaar 2011) en het aansluitend daarop organiseren van een bestuurdersconferentie hierover;
- f. het verkennen van mogelijkheden voor het optimaliseren van efficiency en het verlagen van administratieve lasten;
- g. het leveren van ondersteuning bij het opstellen van gewenste wet- en regelgeving door het Rijk, (laten) inbrengen van praktijkervaringen van provincies, gemeenten en waterschappen;
- h. het leggen van verbindingen met andere organisaties die voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma van betekenis kunnen zijn;
- i. de overall communicatie en afstemming, die nodig is voor de uitvoering van het convenant.

3. Relevante verplichtingen Kaderrichtlijn water en Grondwaterrichtlijn ten aanzien van verontreinigingspluimen

1. Met betrekking tot verontreinigingspluimen die de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 4 van de Kaderrichtlijn Water, te weten het voorkomen of beperken van de inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater, het voorkomen van de achteruitgang van de toestand van de grondwaterlichamen en het verminderen van grondwaterverontreinigingen, in gevaar kunnen brengen, moeten de bevoegde overheden Wbb aanvullende trendbeoordelingen als bedoeld in artikel 5 lid 5 van de Grondwaterrichtlijn uitvoeren om zich ervan te vergewissen dat de pluimen zich niet verspreiden, de chemische toestand van het grondwaterlichaam of de groep van grondwaterlichamen niet doen verslechteren, noch een risico vormen voor de menselijke gezondheid en het milieu. De resultaten van deze beoordelingen moeten kort worden vermeld in de overeenkomstig artikel 13 van de Kaderrichtlijn water in te dienen stroomgebiedbeheerplannen.

2. De bevoegde overheden Wbb moeten, met het oog op artikel 6 lid 3 van de Grondwaterrichtlijn, een inventaris bijhouden van de gevallen waarin de inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater

- (a) wordt beschouwd als voorkomend in een hoeveelheid of concentratie die zo klein is dat enig onmiddellijk of toekomstig gevaar van achteruitgang van de kwaliteit van het ontvangende grondwater uitgesloten is, of
- (b) technisch niet te voorkomen of te beperken wordt geacht zonder gebruik te maken van onevenredig kostbare maatregelen.

Dit is in het ontwerpstroomgebiedbeheerplan van de verschillende stroomgebieden voor wat betreft de historische grondwaterverontreinigingen (van vóór 1987) als volgt vertaald:

- Indien een verontreiniging niet ernstig, of ernstig maar niet-spoedeisend is, is in de Nederlandse situatie geen sanering noodzakelijk. Dit houdt in dat sprake is van een minimale toename van de omvang (minder dan 1.000 m³ per jaar), geen bedreiging plaatsvindt van kwetsbare gebieden en geen sprake is van humane en ecologische risico's. De afweging wordt hierbij door het bevoegd gezag Wbb genomen op basis van een onderzoek naar de omvang en risico's van de verontreiniging. De afweging of beschikking kan worden beschouwd als een beroep op de uitzonderingspositie overeenkomstig artikel 6 lid 3 sub b van de Grondwaterrichtlijn.
- Indien een verontreiniging ernstig en spoedeisend is, dan beschikt het bevoegd gezag Wbb ook op de saneringsdoelstelling. In deze beschikking geeft het bevoegd gezag aan tot hoever (omvang en concentratie) een verontreiniging moet worden gesaneerd. Daarbij vindt een afweging plaats op kosteneffectiviteit en functiegerichtheid. In geval geen volledige verwijdering van de verontreiniging plaatsvindt, kan de beschikking worden beschouwd als een beroep op de uitzonderingspositie overeenkomstig artikel 6 lid 3 sub e van de Grondwaterrichtlijn. Jaarlijks rapporteren de bevoegde overheden de voortgang hiervan aan de Minister van VROM.

Bij de beoordeling of geheel of gedeeltelijk kan worden afgezien van het nemen van maatregelen wordt ook de mogelijkheid van gebiedsgericht grondwaterbeheer betrokken.

3. De bevoegde overheden Wbb moeten erop toezien dat, indien een beroep op de uitzonderingsbepalingen wordt gedaan, de efficiënte monitoring van de betrokken grondwaterlichamen als bedoeld in artikel 6 lid 3 van de Grondwaterrichtlijn wordt uitgevoerd.

Convenant bodem en ondergrond 2016 - 2020

Partijen:

1. **De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu**, mevrouw W.J. Mansveld, handelend als bestuursorgaan, mede namens de Minister van Infrastructuur en Milieu voor zover haar portefeuille is betrokken, en mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor zover diens portefeuille is betrokken, tevens handelend namens de publiekrechtelijke rechtspersoon de Staat der Nederlanden, hierna te noemen: de Staatssecretaris van IenM;
2. **De vereniging het Interprovinciaal Overleg**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Y.C.M.G. de Boer, lid van het bestuur, hierna te noemen: het IPO;
3. **De Vereniging van Nederlandse Gemeenten**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. C.J.G.M. de Vet, lid van de directieraad, hierna te noemen: de VNG;
4. **De Unie van Waterschappen**, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer prof. dr. S.M.M. Kuks, lid van het dagelijks bestuur, hierna te noemen: UvW;

Nemen het volgende in overweging:

(1) Het Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties uit juli 2009 eindigt op 31 december 2015. Omdat dit convenant een goede basis voor samenwerking is gebleken, hebben partijen besloten om vervolgfafspraken te maken.

(2) Partijen zijn zich ervan bewust dat de bodem en ondergrond een steeds belangrijker bijdrage leveren aan het realiseren van maatschappelijke doelen (de energievoorziening, de drinkwatervoorziening, grondwaterreserves, landbouw, cultuurhistorie, natuur en klimaatmitigatie en -adaptatie). Zij willen op een innovatieve manier deze bijdrage zo groot mogelijk maken, waarbij rekening gehouden wordt met de natuurlijke kwaliteiten van het bodem- en watersysteem en de (beoogde) boven- en ondergrondse functies. Partijen willen zich inzetten voor een verdere ontwikkeling naar een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond, zoals verwoord in het Beleidsdocument duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond, dat vertegenwoordigers van partijen op 17 maart 2015 bestuurlijk hebben vastgesteld.

(3) De ambitie van partijen is dat aan het eind van deze convenantperiode
a) de gevallen van ernstige bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane, ecologische of verspreidingsrisico's ("spoedlocaties") zijn gesaneerd of de risico's in elk geval zijn beheerst;

- b) in nader te bepalen gebieden minimaal de hoofdlijnen van een gebiedsgericht beheer van (ernstige) grondwaterverontreinigingen zijn vastgesteld;
- c) de verontreinigde regionale waterbodems, vallend onder het regime van de Waterwet, zijn aangepakt indien de verontreiniging een belemmering vormt voor het bereiken van het waterkwaliteitsdoel van het waterlichaam dan wel dat in elk geval met de uitvoering van maatregelen op deze locaties is gestart en
- d) partijen in staat zijn tot het duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van de bodem en ondergrond, zoals uiteengezet in het eerdergenoemde Beleidsdocument duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond.

Partijen leggen deze ambitie in dit convenant vast en maken voorts afspraken over de wijze van omgang met diffuse bodemverontreiniging, het in beeld brengen van nieuwe bedreigingen voor het bodem- en watersysteem en over onderzoek naar de mogelijke vermindering van nazorgmaatregelen en naar het beheer van voormalige stortplaatsen.

(4) Dit convenant bevat voorts toezeggingen over de toekenning van de financiële middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de in dit convenant opgenomen afspraken door de decentrale overheden. Hoewel het kabinetsbeleid (onder andere het Nationaal Milieubeleidsplan-3) gericht is op de uitvoering van de bodemsaneringsopgave tot en met 2030, worden in dit convenant vanwege begrotingsregels uitsluitend financiële afspraken tot en met 31 december 2020 gemaakt.

(5) Het is evident dat voor het bereiken van een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond, zoals beschreven in het eerdergenoemde Beleidsdocument duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond, en voor een goede aanpak van de verontreiniging tijdens deze convenantperiode, ook het volgende randvoorwaardelijk is:

- a. een geschikt (wettelijk) instrumentarium;
- b. het behoud en de verdere ontwikkeling van kennis over de bodem en ondergrond alsmede de bereidheid van partijen deze kennis met elkaar te delen;
- c. een goed georganiseerd informatiebeheer en
- d. actieve communicatie over de afspraken in dit convenant.

Partijen leggen ook hierover in dit convenant een aantal afspraken vast.

(6) Partijen zullen gezamenlijk de voortgang van hun afspraken bewaken.

(7) Het IPO en UvW vertegenwoordigen bij dit convenant hun leden. De VNG zal haar leden aansporen conform dit convenant te handelen.

(8) Dit convenant is geaccordeerd door de Ministerraad op 27 februari 2015.

Komen overeen als volgt:

Artikel 1: Definities

In dit convenant wordt verstaan onder:

Bevoegde overheid Wbb: bij of krachtens de Wet bodembescherming bevoegd bestuursorgaan.

Convenant bodemontwikkelingsbeleid: het Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties van 10 juli 2009, waarbij de Minister van VROM, de Minister van LNV, de Staatssecretaris van V&W, het IPO, de VNG en UvW partij zijn (Stcrt. 2009 nr. 18077).

Diffuse bodemverontreiniging: verontreiniging die is ontstaan door een diffuse belasting van de bodem, waardoor deze niet kan worden teruggevoerd op één of enkele specifieke bronnen, en waarvoor kenmerkend is dat deze zich veelal voordoet in een groot gebied, met daarbinnen soms relatief grote concentratieverschillen.

KRW grondwater spoedlocaties: locaties met gevallen van ernstige verontreiniging met verspreidingsrisico's, zoals vermeld op de KRW-lijsten, waarvan op grond van een beschikking ex artikel 37 Wet bodembescherming is vastgesteld dat de verspreidingsrisico's vanwege de ligging in of nabij een ter uitvoering van de Kaderrichtlijn Water aangewezen gebied ertoe leiden dat spoedige sanering noodzakelijk is.

KRW-lijsten: de door de Bevoegde overheden Wbb op te stellen lijsten met gevallen van bodem- c.q. grondwaterverontreiniging met verspreidingsrisico's in verband met kwetsbare objecten (zoals Natura 2000-gebieden, zwemwateren, waterlichamen waaruit water voor menselijke consumptie wordt onttrokken), die niet op de MTR 2013-lijsten zijn vermeld, maar waarvan aannemelijk is dat het Spoedlocaties zijn.

Lijst C: een op basis van de afspraken uit het Convenant bodemontwikkelingsbeleid door UvW uiterlijk op 31 december 2015 opgestelde lijst, met daarop vermeld de verontreinigde regionale waterbodemplacaties die op grond van de Waterwet dienen te worden aangepakt, omdat de verontreiniging een belemmering vormt voor het bereiken van het waterkwaliteitsdoel van het waterlichaam.

Midterm review 2013: de in 2013 uitgevoerde tussentijdse evaluatie van de voortgang van de afspraken uit het Convenant bodemontwikkelingsbeleid, waarvan de bevindingen zijn opgenomen in het rapport "Doorpakken. Midterm review 2013 Bodemconvenant" van het uitvoeringsprogramma Bodemconvenant van november 2013, zoals op 30 januari 2014 door de Staatssecretaris aangeboden aan de Tweede Kamer.

MTR 2013-lijsten: de door de decentrale overheden, als onderdeel van de Midterm review 2013, in juli 2013 opgestelde lijsten met (potentiële) Spoedlocaties.

Omgevingswet: het voorstel van wet houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet, 33 962) en daarmee samenhangende uitvoeringsregelgeving, invoeringswet- en regelgeving (inclusief overgangsrecht) en aanvullings/aanpassingswetgeving (waaronder de Aanpassingswet Bodem), welke wet- en regelgeving naar verwachting in 2018 of spoedig daarna in werking zal treden.

Spoedlocatie: een locatie ten aanzien waarvan op grond van een beschikking ex artikel 37 Wet bodembescherming is vastgesteld dat het huidige gebruik van de bodem leidt tot een zodanig humaan risico, verspreidingsrisico of ecologisch risico dat spoedige sanering noodzakelijk is.

Stuurgroep: de Stuurgroep Ondergrond Bodem Grondwater, samengesteld uit vertegenwoordigers van partijen en voorgezeten door een vertegenwoordiger van het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Voormalige stortplaatsen: stortplaatsen, waarop voor 1 september 1996 afvalstoffen werden gestort en die daarom niet onder de regeling van paragraaf 8.2 en titel 15.11 van de Wet milieubeheer vallen.

A. SANEREN, BEHEREN EN GEBRUIKEN VAN BODEM EN ONDERGROND

Artikel 2: Duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond

2.1 Partijen onderschrijven het belang van een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond.

2.2 De provincies en gemeenten betrekken bij het opstellen of actualiseren van hun ruimtelijke plannen zoveel mogelijk de ondergrond en beschouwen de boven- en ondergrond als één geheel (3D-ordering). De provincies en gemeenten stellen, daar waar dit meerwaarde heeft en mogelijk is, gezamenlijk met andere belanghebbenden, zoals waterschappen, drinkwaterwinbedrijven, energiebedrijven, netwerkbeheerders en de voedingsmiddelenindustrie, operationele gebieds- en beheerplannen op. Voor zover mogelijk geven zij ook anderszins invulling aan een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond.

2.3 De decentrale overheden geven ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid uitwerking aan de beleidsopgaven, zoals geformuleerd in het rapport Opgaven voor de ondergrond, Probleemstelling van het programma STRONG uit juni 2014.

2.4 Partijen werken actief samen aan de verdere inrichting van een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond, mede indachtig de in voorbereiding zijnde Omgevingswet. Het beheer van in de bodem aanwezige verontreiniging, achtergebleven na sanering of nog niet aangepakt, wordt hierin meegenomen.

2.5 Partijen ontwikkelen verdere kennis en competenties met betrekking tot een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond voor de periode na 2020.

Artikel 3: Onderzoek naar het instrumentarium voor een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond

3.1 Partijen onderzoeken in hoeverre het huidige (juridische) instrumentarium voor het beheer en gebruik van de bovengrond geschikt is voor (het stimuleren en faciliteren van) een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de ondergrond in relatie met bovengrondse toedeling van functies. Zij onderzoeken daarbij tevens in hoeverre de in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving eventuele knelpunten in de huidige wet- en regelgeving oplost. Zij besteden in hun onderzoek ook aandacht aan bestaande en nieuwe financiële instrumenten en arrangementen die duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond mogelijk maken.

3.2 Partijen zullen in hun in artikel 3.1 bedoelde onderzoek de vraag meenemen of, en zo ja op welke wijze(n), kan worden bewerkstelligd dat van de baathouders van ondergronds ruimtegebruik (partijen die door het aanbrengen van ondergrondse werken of benutting van voorraden gebruik maken van de ondergrond) een bijdrage (financieel of anderszins) aan het beheer van de bodem en ondergrond kan worden verkregen. In hun onderzoek betrekken partijen ook de vraag in hoeverre het wenselijk, redelijk en billijk en mogelijk is dat een beheerder ten opzichte van een baathouder vanwege diens bijdrage (financieel of anderszins) bepaalde verplichtingen heeft.

3.3 Partijen brengen de resultaten van hun onderzoek zo nodig in lopende wetgevingstrajecten in.

Artikel 4: Aanpak Spoedlocaties

4.1 De Bevoegde overheden Wbb bewerkstelligen dat alle op de MTR 2013-lijsten opgenomen Spoedlocaties met onaanvaardbare verspreidings- of ecologische risico's in 2020 zijn gesaneerd dan wel dat in 2020 ten minste de risico's van deze locaties op basis van een geschikt saneringsplan worden beheerst of tijdelijke beveiligingsmaatregelen in uitvoering zijn. Zij bewerkstelligen voorts dat ook de KRW grondwater spoedlocaties, waarvan de aanpak volgens de looptijd van de KRW-stroomgebiedbeheerplannen mogelijk later is voorzien, in 2020 zijn gesaneerd dan wel dat in 2020 ten minste de risico's van deze locaties op basis van een geschikt saneringsplan worden beheerst of tijdelijke beveiligingsmaatregelen in uitvoering zijn.

4.2 Indien onverhoopt ten aanzien van een bepaalde Spoedlocatie vanwege onvoldoende financiële middelen in 2020 het in artikel 4.1 opgenomen doel niet kan worden behaald, draagt de Bevoegde overheid Wbb er in elk geval voor zorg dat in 2020 de risico's van die Spoedlocatie in beeld zijn gebracht en een jaar van uitvoering is gepland.

4.3 Teneinde het in artikel 4.1 genoemde doel te bereiken, spannen de Bevoegde overheden Wbb zich in om ten aanzien van alle op de MTR 2013-lijsten opgenomen locaties uiterlijk in 2016 een beschikking ernst en spoed ex artikel 37 Wet bodembescherming te hebben vastgesteld.

4.4 Teneinde het in artikel 4.1 genoemde doel te bereiken, spannen de Bevoegde overheden Wbb zich in om uiterlijk in 2017 KRW-lijsten te hebben vastgesteld. Zij spannen zich er voorts voor in om ten aanzien van de op de KRW-lijsten opgenomen locaties uiterlijk in 2018 een beschikking ernst en spoed ex artikel 37 Wet bodembescherming te hebben vastgesteld.

4.5 De Bevoegde overheden Wbb continueren de in 2015 ingeslagen weg van het actief benaderen van de bedrijven waarvan de locaties op de MTR 2013-lijsten zijn vermeld en die (nader) moeten worden onderzocht en mogelijk moeten worden gesaneerd. Zij zullen ook de bedrijven met locaties op de KRW-lijsten actief gaan benaderen. Aldus wordt zo snel mogelijk duidelijkheid verkregen over de eventuele spoedeisendheid alsmede de sanerings- en financieringsmogelijkheden van het bedrijf, opdat het in artikel 4.1 beschreven doel niet in gevaar komt.

4.6 De Bevoegde overheden Wbb bewerkstelligen dat eventuele op de MTR 2013-lijsten resterende Spoedlocaties met onaanvaardbare humane risico's zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in 2016, zijn gesaneerd of de risico's van deze locaties in elk geval zijn beheerst.

4.7 Mocht op enig moment een niet op de MTR 2013-lijsten vermelde potentiële Spoedlocatie aan het licht komen, dan zal de Bevoegde overheid Wbb ten aanzien van die locatie zo mogelijk nog in 2016, en anders zo spoedig mogelijk daarna, een beschikking ernst en spoed ex artikel 37 Wet bodembescherming vaststellen. In het geval de locatie een Spoedlocatie blijkt te zijn, bewerkstelligt de Bevoegde overheid Wbb dat ook deze locatie in 2020 is gesaneerd dan wel dat in 2020 de risico's zijn beheerst dan wel, indien dit niet haalbaar is, de risico's van die locatie zo spoedig mogelijk in beeld worden gebracht en een jaar van uitvoering wordt gepland.

Artikel 5: Gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen

5.1 De Bevoegde overheden Wbb brengen zo spoedig mogelijk na inwerkingtreding van dit convenant in beeld in welke gebieden er behoefte bestaat aan het gebiedsgericht beheren van verontreinigingen in het grondwater, teneinde de kwaliteit van het grondwater te verbeteren of in elk geval de verslechtering te stoppen. Gebiedsgericht beheer kan onder meer wenselijk zijn in een gebied met (ernstige) grondwaterverontreinigingen die individueel beschouwd geen dusdanige verspreidingsrisico's hebben dat zij spoedig moeten worden gesaneerd, maar die, in samenhang beschouwd, toch een bedreiging voor kwetsbare objecten (kunnen gaan) vormen. Mogelijke knelpunten van bodemverontreiniging voor drinkwaterwinningen en andere winningen voor menselijke consumptie kunnen een belangrijke aanleiding zijn voor gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen.

5.2 Indien een decentrale overheid in een bepaald gebied een gebiedsgericht beheer van (ernstige) grondwaterverontreinigingen wenselijk acht en deze decentrale overheid het door hem initiëren en uitvoeren van dit gebiedsgerichte beheer ook juridisch, technisch en financieel haalbaar acht, draagt de betreffende decentrale overheid, al dan niet tezamen met één of meer andere overheden, minimaal ervoor zorg dat uiterlijk in 2020 de hoofdlijnen van een gebiedsgericht beheer van (ernstige) grondwaterverontreinigingen in dat gebied zijn vastgesteld. Hiervoor is tenminste het gebied begrensd, de opgave in beeld gebracht, de bestaande en voorziene functies van de boven- en ondergrond in beeld gebracht, overlegd met belanghebbenden en zijn oplossingsrichtingen verkend.

Artikel 6: Aanpak verontreinigde regionale waterbodems

6.1 De waterschappen dragen ervoor zorg dat de op Lijst C vermelde waterbodemplacaties uiterlijk in 2020 zijn aangepakt, dan wel dat uiterlijk in 2020 met de uitvoering van maatregelen op deze locaties is gestart. Deze waterbodemplacaties worden voor wat betreft de financiering meegenomen in de programma's met verzoeken om aanvullende financiële middelen, zoals bedoeld in artikel 11.3. Indien onverhoopt een op Lijst C vermelde waterbodemplacatie vanwege onvoldoende financiële middelen in 2020 niet kan zijn aangepakt of in 2020 niet met de uitvoering van maatregelen op deze locatie kan zijn gestart, draagt het waterschap er in elk geval voor zorg dat in 2020 de risico's van die waterbodemplacatie in beeld zijn gebracht en een jaar van uitvoering is gepland.

6.2 De waterschappen dragen ervoor zorg dat de op Lijst C vermelde waterbodemplacaties op een dusdanige wijze worden aangepakt dat de risico's voor het oppervlaktewater voldoende worden gereduceerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Voor de financiering van deze locaties zijn dezelfde voorwaarden van toepassing als voor de periode 2010-2015: voor maximaal 90% van de subsidiabele kosten per locatie, met een drempel van 225.000 euro, kan een beroep worden gedaan op financiële middelen, zoals bedoeld in artikel 11.3. Bij samenloop van de aanpak van een waterbodemplacatie met onderhoudsbaggeren blijven de kosten van het laatste voor rekening van de waterschappen.

Artikel 7: Diffuse bodemverontreiniging

7.1 De Bevoegde overheden Wbb bewerkstelligen, voor zover dat nog niet is gebeurd en voor zover nodig in samenwerking met de gemeenten die geen Bevoegde overheid Wbb zijn, dat in gebieden met Diffuse bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane risico's helderheid bestaat over in dat gebied op te volgen gebruiksadviezen, teneinde deze risico's te minimaliseren. Zij leggen gebruiksadviezen vast in voor een ieder raadpleegbare documenten. Zij stellen voorts beleid op voor werkzaamheden in deze gebieden die het risico op blootstelling of verplaatsing vergroten, zoals graafwerkzaamheden.

7.2 Indien in een gebied met Diffuse bodemverontreiniging onaanvaardbare humane risico's aanwezig blijken te zijn en deze risico's niet door het opvolgen van gebruiksadviezen tot een aanvaardbaar niveau kunnen worden teruggebracht, dragen de Bevoegde overheden Wbb ervoor zorg dat deze risico's zo spoedig

mogelijk worden beheerst. Voor het definitief wegnemen van de risico's wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke momenten, zoals herontwikkeling. De Bevoegde overheden Wbb die het betreft nemen de aanpak van deze verontreinigingen in hun programmering op.

Artikel 8: Nieuwe bedreigingen

8.1 Partijen spreken af om de nieuwe bedreigingen voor het bodem- en watersysteem (onder meer ten gevolge van dumpingen van drugsafval en/of de inbreng van niet-genormeerde stoffen) in beeld te brengen alsmede de kennisachterstanden ten aanzien van deze nieuwe bedreigingen en hun effecten op het bodem- en watersysteem weg te werken.

Artikel 9: Nazorg

9.1 De Bevoegde overheden Wbb onderzoeken de mogelijkheden om de nazorgmaatregelen in de zin van artikel 39d Wet bodembescherming, die plaatsvinden op gesaneerde locaties met restverontreiniging, op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze, al dan niet met een beperkte extra inzet, te beëindigen of te verlagen.

9.2 De Bevoegde overheden Wbb maken de gerealiseerde vermindering van de nazorglast inzichtelijk.

Artikel 10: Voormalige stortplaatsen

10.1 Partijen onderzoeken, mede op basis van hun praktijkervaringen, op welke wijze Voormalige stortplaatsen zo efficiënt mogelijk kunnen worden beheerd.

10.2 Partijen onderzoeken uiterlijk in 2016 hoe kan worden bereikt dat het bestaand beleid van provincies en gemeenten voor het beheer van Voormalige stortplaatsen ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet geborgd blijft. Zij zullen in hun onderzoek ook aandacht besteden aan de verantwoordelijkheid voor beheer en aan het beleid ten aanzien van (het stimuleren van) herontwikkeling en gebiedsontwikkeling.

B. FINANCIËN, DE OMGEVINGSWET, KENNIS, INFORMATIEBEHEER EN COMMUNICATIE

Artikel 11: Financiën

11.1 Voor de uitvoering van de in dit convenant opgenomen afspraken door de decentrale overheden alsmede voor eerdere afspraken (tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu en betrokken overheden) en voor knelpunten is voor deze convenantperiode een bedrag van 536 miljoen euro op de IenM-begroting (ontwerpbegroting 2015) gereserveerd. Een bedrag van 287 miljoen euro is bestemd voor apparaatskosten, bodemsanering en overige in dit convenant opgenomen afspraken. Een bedrag van 64 miljoen euro is beschikbaar voor eventueel door individuele Bevoegde overheden Wbb benodigde aanvullende financiële middelen in

verband met de uitvoering van dit convenant. Onder het voorbehoud dat de definitieve begroting identiek is aan de ontwerpbegroting 2015 is ten behoeve van knelpunten, kennisprojecten en eerdere afspraken (tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu en betrokken overheden) een bedrag van 185 miljoen euro op de lenM-begroting beschikbaar.

Daarnaast is op de BZK-begroting (ontwerpbegroting 2015) voor de apparaatskosten van de provincies en de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht een bedrag van 74 miljoen euro bestemd.

11.2 Het Rijk zal zorg dragen voor de overheveling van de in artikel 11.1 bedoelde bedragen van 287 miljoen euro en 74 miljoen euro naar de Bevoegde overheden Wbb volgens de verdeling, zoals opgenomen in bijlage 1. De bijdrage van 287 miljoen euro wordt als Decentralisatie Uitkering (DUB) via het gemeente- en provinciefonds aan de Bevoegde overheden Wbb uitgekeerd. De bijdrage van 74 miljoen euro wordt als Algemene Uitkering (AU) via het gemeente- en provinciefonds aan de Bevoegde overheden Wbb uitgekeerd.

11.3 Het in artikel 11.1 bedoelde bedrag van 64 miljoen euro wordt in twee gelijke tranches beschikbaar gesteld. Bevoegde overheden Wbb die op een deel van dit bedrag aanspraak willen maken dienen uiterlijk 1 januari 2016 respectievelijk 1 januari 2018 een daartoe strekkend verzoek bij de Staatssecretaris in. Dit verzoek is neergelegd in een programma dat inzichtelijk maakt waarom de Bevoegde overheid Wbb voor de op grond van dit convenant uit te voeren afspraken aanvullende financiële middelen tijdens deze convenantperiode nodig acht. Op basis van de programma's zal de Stuurgroep de Staatssecretaris adviseren over de toekenning van aanvullende financiële middelen aan de Bevoegde overheden Wbb. Eventueel toegekende aanvullende financiële middelen worden als Decentralisatie Uitkering (DUB) via het gemeente- en provinciefonds aan de Bevoegde overheden Wbb uitgekeerd.

De provincies nemen de kosten van aanpak van de waterbodemplacaties door de waterschappen, zoals bedoeld in artikel 6, in hun programma's mee. Indien op basis van een bepaald programma aanvullende financiële middelen zijn verzocht en toegekend en de provincie na toekenning het voornemen heeft om het programma anders uit te voeren treedt de provincie in overleg met de betrokken gemeenten c.q. waterschappen.

11.4 Wanneer blijkt dat de aanpak van een bodemsaneringsproject niet haalbaar is binnen de beschikbare budgetten kan de Bevoegde overheid Wbb mogelijk gebruik maken van de in artikel 11.1 bedoelde middelen voor knelpunten. Voor het verkrijgen van een bijdrage uit de middelen voor knelpunten dient de Bevoegde overheid Wbb in elk geval te kunnen aantonen dat a) de aanpak van een bodemsaneringsproject in deze convenantperiode wenselijk en met aanvullende financiële middelen wel haalbaar is, b) bij de besteding van de aan hem op grond van artikel 11.2, en mogelijk ook op grond van artikel 11.3, toegekende financiële middelen nadrukkelijk prioriteit is gelegd bij de aanpak van Spoedlocaties en c) ook overigens is gehandeld in de geest van dit convenant.

11.5 Partijen maken uiterlijk in 2019 een voorstel voor de verdeling van de financiële middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de taken van het bodembeleid na 2020. Onderdeel van deze taken is in elk geval het uitvoeren van saneringsmaatregelen of maatregelen tot het beheersen van de risico's op een Spoedlocatie indien deze maatregelen vanwege onvoldoende financiële middelen in deze convenantperiode onverhoopt niet kunnen worden uitgevoerd. Ook maatregelen die vanwege een kostenefficiënte aanpak tijdens deze convenantperiode niet (volledig) kunnen worden uitgevoerd, kunnen een taak van het bodembeleid na 2020 zijn. De bevindingen van de tussenbalans 2018, zoals bedoeld in artikel 17.6, worden hierbij betrokken.

11.6 De Bevoegde overheden Wbb leveren uiterlijk 1 april van ieder jaar een geactualiseerde planning van de voorgenomen uitbetalingsmomenten van subsidie op grond van het Besluit financiële bepalingen bodemsanering en de Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005 bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu in.

Artikel 12: De Omgevingswet

12.1 De Staatssecretaris beoogt te bevorderen dat de uitvoering van de saneringsactiviteiten in geval van inwerkingtreding van de Omgevingswet gedurende deze convenantperiode nog zoveel mogelijk op basis van de Wet bodembescherming, en dus tevens door de huidige Bevoegde overheden Wbb, kan (blijven) plaatsvinden of in ieder geval soepel overgaat naar de Omgevingswet.

12.2 Indien ondanks het bepaalde in artikel 12.1 toch wijzigingen in de Bevoegde overheid Wbb-status gedurende de looptijd van dit convenant optreden, zal de Staatssecretaris haar medewerking verlenen aan een goede en zorgvuldige overdracht van taken en verantwoordelijkheden. Ook de decentrale overheden zullen zich er in dat geval voor inzetten om de overdracht zo goed mogelijk te laten verlopen.

12.3 Partijen zullen in de situatie, zoals bedoeld in artikel 12.2, tijdig met elkaar overleggen of, en zo ja in welk opzicht, het convenant als gevolg van deze wijzigingen aanpassing behoeft.

12.4 Partijen zien preventie als het speerpunt van het milieubeleid. De Staatssecretaris heeft de intentie om de algemene zorgplicht in de Omgevingswet aan te vullen met een specifieke zorgplicht voor bodem.

Artikel 13: Kennis

13.1 Partijen onderkennen een gezamenlijk belang bij de ontwikkeling, verspreiding en borging van kennis over de bodem en ondergrond, reden waarom zij het volgende overeenkomen:

a. Partijen brengen in beeld aan welke kennis en innovatie behoefte bestaat ("kennisagenda"), rekening houdend met de bestaande maatschappelijke opgaven, waarbij ook de andere nationale agenda's en de internationale dimensie in ogenschouw worden genomen. Zij komen overeen de kennisagenda - mede op basis

van de uitkomsten van het programma STRONG - in 2016 te actualiseren en na 2016 tweejaarlijks een actualisatie uit te voeren. Partijen bepalen op basis van de kennisagenda het programma voor de kennisinstituten. Het Rijk betreft daarbij het belang van monitoring van de ondergrond op systeemniveau en de relatie met andere programma's voor kennisinstituten op rijksniveau.

b. Partijen zorgen ervoor dat maatschappelijk gewenste ontwikkelingen en innovaties in de praktijk onder meer worden geïnitieerd met concrete en rendabele "business cases". Hierbij worden betrokkenen uit bedrijfsleven, overheden en onderzoeksinstellingen bij elkaar gebracht om initiatieven in de praktijk haalbaar te maken.

c. Het is noodzakelijk dat bestaande en nieuw verkregen kennis en competenties in de praktijk worden behouden en gedeeld. Hiertoe wordt het volgende verricht:

I. De Staatssecretaris zet de bestaande informatievoorziening, ondersteuning en vraagbaakfunctie, zoals deze nu door Rijkswaterstaat/Bodem+ wordt verricht, voort. De financiering hiervan valt buiten dit convenant.

II. Partijen investeren verder in opleidingen, instroom en inzet van ervaring, waarbij wordt geëxperimenteerd met een vernieuwende meester-leerling-gezel aanpak.

III. Partijen investeren in het stromen van kennis op een vernieuwende manier door het organiseren van kenniskringen, netwerken, ateliers en ontmoetingsplaatsen. Zij zorgen voor een goede afstemming met regionale initiatieven en met initiatieven op andere beleidsterreinen.

IV. De Bevoegde overheden Wbb streven ernaar met ingang van 2018 jaarlijks 5% van de beschikbare Bevoegde overheid Wbb-capaciteit flexibel bij één of meer andere overheden in te zetten. Partijen zetten de ontwikkeling van de "bodempool" hiertoe verder voort. Beoogd wordt de bodempool aldus te ontwikkelen, dat met ingang van 2018 sprake is van een robuust en, in de visie van partijen, zinvol systeem.

V. De Bevoegde overheden Wbb zetten de systematiek van onderlinge benchmarking, intervisie en visitatie voort. Aansluiting wordt gezocht bij het kennisnet van de omgevingsdiensten en het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten.

In het in artikel 16 bedoelde uitvoeringsprogramma wordt het in artikel 13.1 sub c. gestelde verder uitgewerkt.

13.2 De in artikel 13.1 genoemde werkzaamheden moeten verder worden uitgedacht, georganiseerd en gecoördineerd. Partijen zetten hiervoor uiterlijk in 2016 een efficiënte organisatiestructuur op dan wel sluiten bij een bestaande organisatiestructuur aan.

Artikel 14: Informatiebeheer

14.1 Ten aanzien van informatie over bodemverontreiniging, bodemonderzoek en bodemsanering, oftewel milieuhygiënische bodemgegevens, komen partijen overeen:

- a. bestaande (digitale) bodeminformatie, waaronder de LIB-dataset, te behouden en te beheren en zo mogelijk digitaal te ontsluiten conform de uitwisselstandaard SIKB0101 zolang dat aantoonbaar meerwaarde heeft en er geen bedrijfseconomische of privacybezwaren bestaan;
- b. om vanuit efficiencyredenen te streven naar een centrale ontsluiting van bodeminformatie middels een landelijke voorziening, hierbij te zoeken naar samenwerking met de markt ("grondroerders") en naar een financiering die evenredig is verdeeld overeenkomstig de financiële en maatschappelijke baten die het oplevert;
- c. bij centrale ontsluiting te werken met een herziene (nieuwe) dataset, waarvan de scope wordt bepaald door de dan actuele informatiebehoefte. Deze informatiebehoefte behelst onder meer verontreinigingscontouren en meetgegevens;
- d. een impuls te geven aan de digitale informatieketen, waarin gegevens centraal kunnen worden aangeleverd, hetgeen bijdraagt aan verminderde administratieve belasting;
- e. dat ten aanzien van de termijnen voor bovengenoemde punten b, c en d het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet als richtlijn geldt.

14.2 Partijen werken actief mee aan nieuwe ontwikkelingen om bodem- en ondergrondinformatie in brede zin te verzamelen, beheren en te ontsluiten, zodat deze informatie voor een ieder toegankelijk wordt. Uitgangspunt is dat de te ontsluiten informatie op een positieve wijze bijdraagt aan de doelstellingen van een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond. Een belangrijke ontwikkeling is de komst van de Omgevingswet, die vanwege een nadrukkelijke rol voor gegevenshergebruik en kennisdeling voorziet in een Laan van de Leefomgeving met een Informatiehuis Bodem en Ondergrond. Ook is het wetsvoorstel van de Wet basisregistratie ondergrond van belang, dat in januari 2014 bij de Tweede Kamer is ingediend en mogelijk per 1 januari 2016 in werking treedt en daarnaast de in voorbereiding zijnde Structuurvisie voor de ondergrond.

Artikel 15: Communicatie

15.1 Het IPO, de VNG en UvW zullen richting hun leden actief over dit convenant communiceren, inclusief over de voortgang van de uitvoering tijdens de looptijd van het convenant.

15.2 Partijen informeren belanghebbenden actief over de voor hen relevante afspraken in dit convenant.

C. OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 16: Uitvoeringsprogramma, uitvoeringsteam en Stuurgroep

16.1 Partijen stellen gezamenlijk een uitvoeringsprogramma op waarin zij de activiteiten alsmede de organisatie beschrijven voor het realiseren van de doelen van dit convenant.

16.2 Op het moment dat er een uitvoeringsprogramma STRONG wordt opgesteld bekijken partijen of dit programma kan worden samengevoegd met het uitvoeringsprogramma op basis van dit convenant.

16.3 Een door de Stuurgroep met unanieme stemmen benoemde kwartiermaker zal in samenwerking met partijen zorg dragen voor een voorstel voor een uitvoeringsprogramma en een uitvoeringsteam.

16.4 Het uitvoeringsprogramma is gereed in september 2015 en wordt in oktober 2015 door de Stuurgroep met unanieme stemmen vastgesteld.

16.5 In ieder geval zullen de in artikel 17 opgenomen jaarlijkse monitoring van de uitvoering van het convenant, de nulmeting, de tussenbalans en de eindevaluatie onderdelen zijn van het uitvoeringprogramma.

16.6 Het uitvoeringsteam wordt samengesteld uit medewerkers van partijen, indien mogelijk aangevuld met vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat/Bodem+. Het uitvoeringsteam ondersteunt partijen bij de uitvoering van de in dit convenant opgenomen afspraken en neemt waar nodig het initiatief.

16.7 Partijen zullen gezamenlijk zorg dragen voor de financiering van het uitvoeringsteam en van het uitvoeringsprogramma.

16.8 De bevoegdheden van de Stuurgroep zijn:

- a. Het benoemen van de kwartiermaker voor het uitvoeringsprogramma en het uitvoeringsteam, zoals bedoeld in artikel 16.3;
- b. Het vaststellen van het uitvoeringsprogramma, zoals bedoeld in artikel 16.4;
- c. Het benoemen van de leden van het uitvoeringsteam;
- d. De aansturing van het uitvoeringsteam;
- e. Besluitvorming over de producten uit het uitvoeringsprogramma met daarbij bijzondere aandacht voor de opzet en de resultaten van de tussenbalans en eindevaluatie;
- f. Het zorg dragen voor de financiering van het uitvoeringsteam en het uitvoeringsprogramma;
- g. Het toezien op de bewaking van de voortgang door het uitvoeringsteam van de uitvoering van de in dit convenant opgenomen afspraken en van het uitvoeringsprogramma;
- h. Het opstellen van de criteria waaraan verzoeken van individuele Bevoegde overheden Wbb om aanvullende financiële middelen moeten voldoen, zoals bedoeld in artikel 11.3, alsmede het adviseren over ingediende verzoeken.

Artikel 17: Monitoring en evaluatie

17.1 Partijen onderkennen dat een planning en programmering van hun werkzaamheden noodzakelijk is om de ambities uit dit convenant te behalen. De Bevoegde overheden Wbb bespreken via het uitvoeringsteam de planning en programmering ter onderlinge kennisuitwisseling.

17.2 Partijen stellen uiterlijk 30 juni 2016 een monitoringsprogramma vast. Dit monitoringsprogramma is gericht op het verkrijgen van informatie over de voortgang van de uitvoering van dit convenant.

17.3 Partijen zullen jaarlijks de uitvoering van het convenant overeenkomstig het op grond van het in artikel 17.2 vastgestelde monitoringsprogramma monitoren. Over de resultaten van de monitoring wordt verslag uitgebracht aan de Stuurgroep. Zo nodig beslissen partijen op basis van de resultaten van de monitoring tot intensivering van hun inzet op bepaalde afspraken.

17.4 Partijen onderkennen dat een goed inzicht in de ter uitvoering van dit convenant bestede financiële middelen voor de Stuurgroep een belangrijk instrument is om sturing te geven aan de uitvoering en om zo nodig op bestuurlijk niveau zaken aan de orde te stellen. De Bevoegde overheden Wbb sturen uiterlijk 1 juli van ieder jaar de verantwoording over het afgelopen jaar naar de Stuurgroep. Het betreft de verantwoording die voor de gemeenteraden respectievelijk provinciale staten wordt opgesteld.

17.5 Partijen verrichten begin 2016 een nulmeting. In deze nulmeting wordt de op dat moment actuele stand van zaken betreffende de in de artikelen 4, 5 en 6 opgenomen onderwerpen op overzichtelijke wijze in beeld gebracht.

17.6 Partijen zullen uiterlijk najaar 2018 een tussenbalans opmaken teneinde te bezien of zij voldoende op schema liggen wat betreft het behalen van de ambities van dit convenant. Zo nodig zullen ook rapportages van kennisinstellingen over de kwaliteit van de bodem en ondergrond in deze tussenbalans worden betrokken. Bij de tussenbalans zal rekening worden gehouden met de ontwikkelingen die zich op het gebied van wet- en regelgeving hebben voorgedaan of naar verwachting binnen deze convenantperiode nog zullen voordoen. De tussenbalans zal kort na vaststelling door de Stuurgroep worden besproken in een bestuurlijk overleg. In dit bestuurlijk overleg zullen partijen bezien of er spanning bestaat tussen het ambitieniveau enerzijds en de beschikbare middelen en de uitvoerings- en beheerpraktijk anderzijds, waarna dit zo nodig zal kunnen leiden tot aanpassing van de afspraken. Dit neemt niet weg dat aanpassing van de afspraken ook mogelijk is, wanneer op een eerder moment sprake is van spanning of knelpunten.

17.7 Partijen zullen uiterlijk in 2020 een eindevaluatie uitvoeren. Deze eindevaluatie zal kort na vaststelling door de Stuurgroep worden besproken op een bestuurdersconferentie. De eindevaluatie wordt aan de Tweede Kamer aangeboden.

Artikel 18: Looptijd, geschillen, aanvullingen en wijzigingen

18.1 Dit convenant treedt in werking met ingang van 1 januari 2016 en eindigt op 31 december 2020. Een uitzondering hierop vormt artikel 16 dat in werking treedt met ingang van de dag na ondertekening van dit convenant door alle partijen.

18.2 Zo spoedig mogelijk na ondertekening van dit convenant wordt de tekst van dit convenant gepubliceerd in de Staatscourant.

18.3 Partijen zullen wat betreft hun beleid ten aanzien van kwesties die nog geregeld moeten worden zoveel mogelijk handelen conform geest en strekking van dit convenant.

18.4 Er is sprake van een geschil indien één van de partijen daarvan schriftelijk en gemotiveerd melding maakt aan de andere partijen, waarna binnen 20 werkdagen na een zodanige melding een bijeenkomst van de Stuurgroep plaatsvindt, dan wel een andere bijeenkomst met vertegenwoordigers van alle partijen onder voorzitterschap van een vertegenwoordiger van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, om te bezien of in der minne een oplossing van het geschil kan worden gevonden.

18.5 Indien het onmogelijk is gebleken tot een minnelijke oplossing van het geschil te komen, trachten partijen het geschil op te lossen door middel van mediation overeenkomstig het reglement van het Nederlands Mediation Instituut te Rotterdam.

18.6 Dit convenant kan alleen worden aangevuld of gewijzigd door een schriftelijke verklaring die door alle partijen bij het convenant is ondertekend. Zo spoedig mogelijk na ondertekening van de verklaring wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.

Dit convenant is in enkelvoud opgemaakt en getekend te Den Haag op 17 maart 2015.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

.....
mevrouw W.J. Mansveld

DE VERENIGING HET INTERPROVINCIAAL OVERLEG

.....
de heer Y.C.M.G. de Boer

DE VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

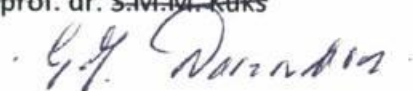

.....
de heer drs. C.J.G.M. de Vet

DE UNIE VAN WATERSCHAPPEN

.....
de heer prof. dr. S.M.M. Kuks

Bijlage 1 bij Convenant bodem en ondergrond 2016 - 2020

Indicatieve budgetverdeling 2016-2020

	VERDEELSLEUTELS			
	BODEMSANERING (207)	OVERIG CONVENANT (30)	APPARAATSKOSTEN (124) via DUB (50) en AU (74)	TOTAAL (361)
1	2	3	4	5 = 2 + 3 + 4
Provincies				
Groningen	€ 7.845.518	€ 937.019	€ 3.875.200	€ 12.657.738
Fryslân	€ 7.670.154	€ 1.166.099	€ 4.822.597	€ 13.658.850
Drenthe	€ 7.607.369	€ 960.377	€ 3.971.801	€ 12.539.548
Overijssel	€ 4.590.063	€ 931.690	€ 3.853.161	€ 9.374.915
Flevoland	€ 742.902	€ 431.683	€ 1.785.299	€ 2.959.885
Gelderland	€ 10.498.841	€ 1.783.622	€ 7.376.466	€ 19.658.929
Utrecht	€ 7.411.557	€ 925.020	€ 3.825.576	€ 12.162.154
Noord-Holland	€ 8.066.619	€ 1.595.273	€ 6.597.516	€ 16.259.407
Zuid-Holland	€ 11.396.228	€ 2.490.432	€ 10.299.595	€ 24.186.255
Zeeland	€ 6.141.807	€ 727.373	€ 3.008.173	€ 9.877.353
Noord-Brabant	€ 15.325.206	€ 2.120.598	€ 8.770.085	€ 26.215.888
Limburg, incl Sittard-Geleen	€ 7.228.473	€ 930.813	€ 3.849.531	€ 12.008.816
totaal provincies	€ 94.524.738	€ 15.000.000	€ 62.035.000	€ 171.559.738
Gemeenten				
Groningen	€ 1.437.476	€ 497.280	€ 2.056.584	€ 3.991.340
Leeuwarden	€ 1.108.658	€ 411.614	€ 1.702.299	€ 3.222.571
Emmen	€ 6.085.721	€ 575.633	€ 2.380.626	€ 9.041.979
Deventer	€ 1.103.926	€ 395.943	€ 1.637.490	€ 3.137.360
Hengelo	€ 1.967.076	€ 436.687	€ 1.805.992	€ 4.209.755
Enschede	€ 5.400.633	€ 483.699	€ 2.000.417	€ 7.884.749
Almelo	€ 1.200.744	€ 415.793	€ 1.719.581	€ 3.336.118
Zwolle	€ 2.202.711	€ 357.289	€ 1.477.630	€ 4.037.630
Arnhem	€ 500.000	€ 374.005	€ 1.546.759	€ 2.420.763
Nijmegen	€ 3.878.581	€ 380.273	€ 1.572.682	€ 5.831.535
Amersfoort	€ 2.106.383	€ 356.245	€ 1.473.309	€ 3.935.937
Utrecht	€ 11.225.719	€ 569.156	€ 2.353.838	€ 14.148.713
Alkmaar	€ 1.496.933	€ 377.139	€ 1.559.720	€ 3.433.792
Amsterdam	€ 11.024.122	€ 1.779.446	€ 7.359.195	€ 20.162.763
Haarlem	€ 5.100.167	€ 347.887	€ 1.438.745	€ 6.886.799
Zaanstad	€ 7.054.221	€ 442.955	€ 1.831.915	€ 9.329.092
Leiden	€ 804.065	€ 391.765	€ 1.620.208	€ 2.816.038
Den Haag	€ 6.406.362	€ 1.334.428	€ 5.518.751	€ 13.259.542

Schiedam	€ 634.431	€ 360.423	€ 1.490.591	€ 2.485.446
Rotterdam	€ 17.610.055	€ 940.136	€ 3.888.090	€ 22.438.280
Dordrecht	€ 5.329.492	€ 376.094	€ 1.555.400	€ 7.260.986
Tilburg	€ 3.694.320	€ 606.445	€ 2.508.054	€ 6.808.819
Breda	€ 2.461.387	€ 461.760	€ 1.909.685	€ 4.832.833
Helmond	€ 612.092	€ 348.932	€ 1.443.065	€ 2.404.088
s-Hertogenbosch	€ 2.113.840	€ 331.172	€ 1.369.616	€ 3.814.627
Eindhoven	€ 5.547.706	€ 398.033	€ 1.646.131	€ 7.591.870
Maastricht	€ 1.348.301	€ 433.854	€ 1.794.276	€ 3.576.431
Venlo	€ 1.999.253	€ 432.508	€ 1.788.710	€ 4.220.471
Heerlen	€ 735.928	€ 383.407	€ 1.585.644	€ 2.704.978
totaal gemeenten	€ 112.190.304	€ 15.000.000	€ 62.035.000	€ 189.225.304
totaal prov./gem.	€ 206.715.042	€ 30.000.000	€ 124.070.000	€ 360.785.042
			Via Stuurgroep	€ 64.284.958
			Totaal DUB en AU	€ 425.070.000

In totaal is in de periode 2016 - 2020 beschikbaar € 536 mln op de IenM-begroting en € 74 mln op de BZK-begroting, samen € 610 mln. Naast bovenstaande verdeling (€ 425 mln) is beschikbaar € 125 mln voor eerdere (oude) afspraken en € 60 mln voor knelpunten en kennis, ook samen € 610 mln. Voor de verdeling op basis van de opgave voor de bodemsanering is het budget van de kolom Bodemsanering € 207 mln en via Stuurgroep (art. 11.3) € 64 mln (samen € 271 mln) beschikbaar.

verdeelsleutels

- bodemsanering** op basis van bestaande datasets is verdeling van het budget opgezet. Het totaal is exclusief het extra budget (€ 64 mln euro).
- overig convenant** verdeling is gelijk aan de verdeling zoals deze is toegepast voor de apparaatskosten.
- apparaatskosten via DUB (€-50 mln) en AU (€ 74 mln)** verdeling is gelijk aan gehanteerde verdeling in voorgaande convenant.